

Pomoc obětem domácího násilí ze strany státních a nestátních institucí

Michal Nix

Bakalářská práce
2016



Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Institut mezioborových studií

akademický rok: 2015/2016

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Michal Nix**

Osobní číslo: **H138079**

Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**

Studijní obor: **Sociální pedagogika**

Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **Pomoc obětem domácího násilí ze strany státních a nestátních institucí**

Zásady pro vypracování:

Zadané a zvolené téma bude zpracováno podle pokynů obsažených v SR UTB ve Zlíně č. 7/2014, včetně příloh, případně podle dalších materiálů. Zejména bude dbáno na dodržování zásad publikační etiky a pravidel společenskovedního výzkumu. Průběžné výsledky práce budou pravidelně konzultovány s vedoucím bakalářské práce.

S vědomím těchto zásad a pravidel a po konzultaci s vedoucím bude práce zaměřena na:

- historii domácího násilí, druhy domácího násilí a statistiku;
- možnosti pomoci obětem DN, možnosti sociálního pedagoga v oblasti DN;
- zapojení státních a nestátních institucí do problematiky DN;
- následnou resocializaci obětí DN.

Tato práce bude mít také praktickou část zabývající se kvantitativním výzkumem. Technikou výzkumu bude dotazník, který bude zaměřen na informovanost veřejnosti o dané problematice.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

BEDNÁŘOVÁ, Z., MACKOVÁ, K., WUNSCHOVÁ, P., BLÁHOVÁ, K. Domácí násilí: Zkušenosti z poskytování sociální a terapeutické pomoci ohroženým osobám. Praha: Acorus, 2009.

ČÍRTKOVÁ, L., VITOUŠOVÁ, P. a kolektiv. Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů: Příručka pro pomáhající profese. Praha: Grada, 2007.

DUFKOVÁ, I., ZLÁMAL, J. Domácí násilí. Praha: Střední policejní škola Ministerstva vnitra v Praze, Středisko pro výchovu k lidským právům a profesní etiku, 2005.

HUŇKOVÁ, M. Domácí násilí v ČR z pohledu práva: (efektivnost právních norem ČR posuzovaná vzhledem k cíli ochrany společnosti před domácím násilím), [Stráž pod Ralskem] : Justiční akademie ČR, 2004.

KOLEKTIV AUTORŮ. Sborník textů k problematice domácího násilí. Vyd. 1. Praha: Centrum sociálních služeb, 2010.

KRÁLÍČKOVÁ, Z. Právo proti domácímu násilí. V Praze: C.H. Beck, 2011.

Zákon č. 273/2008 Sb. o Policii ČR.

Zákon č.135/2006 Sb., Zákon, kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím.

Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník.

Zákon č. 108/2006 Sb. o sociálních službách.

Další literatura bude obsažena v Projektu bakalářské práce a průběžně doplňována během práce na tomto textu.

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Alena Plšková

Institut mezioborových studií

Datum zadání bakalářské práce:

4. prosince 2015

Termín odevzdání bakalářské práce:

29. dubna 2016

Ve Zlíně dne 4. prosince 2015



doc. Ing. Anežka Lengálová, Ph.D.
děkanka



doc. PhDr. Miloslav Jůzl, Ph.D.
ředitel ústavu

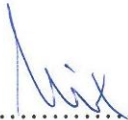
Prohlašuji, že

- beru na vědomí, že odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí, že jeden výtisk bakalářské práce bude uložen v příruční knihovně Fakulty humanitních studií Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně a jeden výtisk bude uložen u vedoucího práce;
- byl/a jsem seznámen/a s tím, že na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – bakalářskou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen připouští-li tak licenční smlouva uzavřená mezi mnou a Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně s tím, že vyrovnání případného přiměřeného příspěvku na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše) bude rovněž předmětem této licenční smlouvy;
- beru na vědomí, že pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tedy pouze k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům;
- beru na vědomí, že pokud je výstupem bakalářské práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

- že jsem na bakalářské práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
- že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

V Brně 10.4.2016


.....
podpis diplomanta

ABSTRAKT

Bakalářská práce je rozdělena na část praktickou a teoretickou. Teoretická část obsahuje tři kapitoly, které jsou rozdělené do podkapitol. V první kapitole se zabývám problematikou domácího násilí, konkrétně výkladem pojmů, znaků a forem. Ve druhé kapitole se věnuji této problematice z právního hlediska, třetí kapitola je zaměřena na pomoc obětem domácího násilí. V praktické části jsem se zaměřil na kvalitativní výzkum za pomoci rozhovoru se zástupci pomáhajících organizací obětem domácího násilí.

Klíčová slova:

domácí násilí, oběť, násilná osoba, pomoc, právo, zákon, státní instituce, nestátní instituce, vykazání, předběžné opatření

ABSTRACT

Bachelor thesis is divided into practical and theoretical. The theoretical part contains three chapters, which are divided into subsections. The first chapter deals with the issue of domestic violence, specifically the interpretation of concepts, symbols and forms. The second chapter is devoted to this issue from a legal perspective, the third chapter focuses on helping victims of domestic violence. In the practical part, I focused on qualitative research interviews with representatives of organizations providing assistance to victims of domestic violence.

Keywords:

domestic violence, victim, violent person, help, justice, law, government institutions, non-government institutions, reporting, interim measures

Především bych chtěl poděkovat paní PhDr. Aleně Plškové, za její ochotu věnovat mi svůj čas, odborné rady a pomoc při vedení mé bakalářské práce. Dále bych velice rád poděkoval všem, kteří se nějakým způsobem podíleli na mé bakalářské práci, zejména osobám vystupujícím v praktické části. Děkuji také za psychickou podporu a trpělivost svojí rodině.

Michal Nix

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	5
I TEORETICKÁ ČÁST	6
1 DOMÁCÍ NÁSILÍ	7
1.1 VYMEZENÍ POJMU DOMÁCÍ NÁSILÍ.....	8
1.2 ZNAKY A FORMY DOMÁCÍHO NÁSILÍ.....	9
1.3 ÚČASTNÍCI DOMÁCÍHO NÁSILÍ.....	11
2 DOMÁCÍ NÁSILÍ Z PRÁVNÍHO HLEDISKA	16
2.1 TRESTNÍ PRÁVO.....	16
2.2 PŘESTUPKOVÉ PRÁVO.....	18
2.3 ZÁKON NA OCHRANU PŘED DOMÁCÍM NÁSILÍM.....	19
3 POMOC OBĚTEM DOMÁCÍHO NÁSILÍ	21
3.1 ZAPOJENÍ SOCIÁLNÍHO PEDAGOGA V OBLASTI DOMÁCÍHO NÁSILÍ.....	21
3.2 STÁTNÍ INSTITUCE.....	22
3.3 NESTÁTNÍ INSTITUCE.....	27
II PRAKTICKÁ ČÁST	29
4 CÍLE A METODY VÝZKUMU	30
4.1 VÝBĚR ÚČASTNÍKŮ VÝZKUMU.....	31
4.2 ROZHOVORY.....	32
4.3 ANALÝZA VÝZKUMU.....	47
ZÁVĚR	51
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	53
SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK	55
SEZNAM PŘÍLOH	56

ÚVOD

Domácí násilí je problémem, který se ve společnosti objevuje od nepaměti. Avšak v historii bylo jaksi přehlíženo a zůstávalo tak ve skrytu rodiny, v současné době je domácí násilí medializováno a účastníci mají mnoho možností jak tuto problematiku řešit. Téma Pomoc obětem domácího násilí ze strany státních a nestátních institucí jsem si nevybral náhodně. Jelikož pracuji jako řadový policista u Policie České republiky Městského ředitelství v Brně jako příslušník služby pořádkové policie, tak se ve své praxi přímo setkávám s účastníky domácího násilí. Z tohoto důvodu jsem se chtěl do hloubky seznámit s touto problematikou, dále jsem chtěl zjistit, jaké jsou organizace a jakou pomoc na teritoriu města Brna nabízejí účastníkům domácího násilí.

Bakalářská práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Teoretická část je rozdělena na tři kapitoly, první kapitola seznamuje čtenáře s pojmem domácí násilí, zde je uveden i vývoj domácího násilí. Následuje seznámení se znaky a formami domácího násilí a vymezení účastníků domácího násilí. Druhá kapitola je zaměřena na domácí násilí z právního hlediska, konkrétně trestního práva, přestupkového práva a zákona na ochranu před domácím násilím. Třetí kapitola je věnována pomoci obětem domácího násilí a to z pohledu státních i nestátních institucí, je zde i kapitola zabývající se zapojením sociálního pedagoga do této problematiky.

V praktické části jsem si vybral jako výzkumnou metodu kvalitativní výzkum za pomoci polostrukturovaného rozhovoru s erudovanými odborníky z organizací pomáhajících obětem domácího násilí. Rozhovor jsem provedl s pěti organizacemi nacházejícími se na území města Brna. Během rozhovorů byl navázán přátelský kontakt s respondenty a na mnou položené otázky byli všichni ochotni vřele odpovědět. Rozhovory jsem následně vyhodnotil za pomoci otevřeného kódování. Do příloh jsem zařadil k nahlédnutí statistiku o počtu vykázaných osob, seznam intervenčních center a kontakty na ně.

Cílem bakalářské práce je seznámit s problematikou domácího násilí a především zjistit, jaká pomoc je poskytována účastníkům domácího násilí, a to jak obětem, tak násilným osobám ze strany státních a nestátních institucí. Od dotazovaných organizací zjistit, které osoby nejčastěji vyhledávají pomoc těchto organizací a porovnat postoje dotazovaných, jejich názory na danou problematiku.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 DOMÁCÍ NÁSILÍ

Domácí násilí není žádným novodobým problémem, nýbrž problémem, který se ve společnosti objevuje odjakživa. Výklad slova domácí, pojednává o něčem co je skryté, týkajícího se domova, či rodiny. Násilím pak je takové jednání, kterým rozumíme zlé jednání či fyzický útok vůči osobě druhé nebo skupině osob. Spadají do něj výhrůžky, tělesné útoky, psychické týrání nebo sexuální zneužívání. Až donedávna bylo domácí násilí veřejností převážně pomíjeno, patřilo do tzv. rodinných záležitostí. V minulosti byl muž brán jako hlava rodiny, jeho žena i děti byly tudíž jeho majetkem. To mělo za následek přehlížení fyzický trestů a násilí v rodině.¹

Toto v ČR platilo zejména před rokem 1989, zvrát nastal teprve nedávno a to, když nevládním organizacím např. ROSA, Magdalenium, Český svaz žen, BKB a Alianci proti domácímu násilí (založena na půdě Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR 10. října 2002 z iniciativy BKB a Philip Morris ČR a.s., jejíž prioritou bylo připravit a prosadit právní ukotvení v oblasti řešení případů domácího násilí), se v roce 2003 podařilo vytvořit kampaň proti domácímu násilí na ženách. A tímto mediálně prosadit pojem domácí násilí jako násilné jednání ze strany násilné osoby, které je opakované, nevyprovokované a gradující vůči osobě, ve které vzbuzuje strach a role obou, jak ohrožené tak násilné osoby jsou jasně a neměnně určeny. Veřejnost se rozdělila na dvě části a to na ty, co s domácím násilím měli zkušenosti a ty, kteří o tomto pojmu neměli ponětí. Do této doby však nebylo o domácím násilí oficiálně hovořeno, toto se změnilo po několikaletých odborných diskuzích a mediálních akcích. Čímž bylo docíleno toho, že se v roce 2004 novelizoval trestní zákon, kam byl nově vložen trestný čin za § 215 a to jako § 215a trestního zákona pod názvem „Týrání osoby žijící ve společném bytě nebo domě“. V roce 2004 vznikla při Alianci expertní skupina deseti odborníků z oblasti legislativy a exekutivy, která zpracovala návrh nového zákona, tento byl poprvé prezentován odborné veřejnosti na Národním kongresu Aliance proti domácímu násilí v říjnu 2004, v listopadu téhož roku ho podpořila skupina 55 poslanců. Parlament tedy schválil tento návrh a roku 2006 vešel v platnost zákon č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před

¹ CONWAY, H., Domácí násilí. Příručka pro současné i potenciální oběti. Praha: Albatros, 2007, s. 9-13.

domácím násilím. Toto opatření mělo za následek novelizaci právních norem (zákon o Policii ČR, trestní zákon atd.) do podob, jak je známe v současnosti.²

1.1 Vymezení pojmu domácí násilí

Autoři Dufková, Zlámal popisují tento pojem takto:

„Domácím násilím se rozumí opakované, dlouhodobé a stupňující se násilí, kterého se dopouštějí dospělí nebo mladiství na svých blízkých (oběti mohou být manžel/manželka, druh/družka, dítě, rodič, prarodič). Domácí násilí má podobu fyzického, psychického, sexuálního, ekonomického či jiného násilí, nejčastěji jejich kombinace. Domácí násilí je vědomá činnost. Začíná opakujícími se útoky proti lidské důstojnosti, k nim se zpravidla postupně přidávají útoky proti zdraví a v konečném stádiu může přejít v útoky proti lidskému životu. Domácí násilí se liší od ostatních forem delikventního chování tím, že je násilím ve vztahu osob, vytváří vztah závislosti oběti na pachateli a je zaměřeno na získání moci pachatele nad obětí. Charakteristickým rysem domácího násilí je skutečnost, že se pro svou určitou trvalost a různou intenzitu násilných aktů postupně stává součástí jejich běžného života. V České republice je domácí násilí nejčastěji kombinací fyzického násilí doprovázeného násilím psychickým, popř. i dalších forem.“³

Rada Evropy násilí v rodině definovala takto: *„Násilné chování v rodině zahrnuje jakýkoliv čin, nebo opomenutí, spáchané v rámci rodiny některým z jejích členů, které podkopávají život, tělesnou nebo duševní integritu, nebo svobodu jiného člena stejné rodiny, nebo vážně poškozují rozvoj jeho osobnosti.“⁴*

Domácí násilí má tedy mnoho podob a mnoho definic. Tento pojem vznikl jako překlad anglického termínu "domestic violence". Střílková a Fryšták popisují domácí násilí takto: *„Opakované násilné jednání nebo opakované vyhrožování násilným jednáním, v důsledku*

² VOŇKOVÁ, J., SPOUSTOVÁ, I. Domácí násilí v českém právu z pohledu žen. 2. vyd. Praha: ProFem, o.p.s., 2008, s. 201-202.

³ DUFKOVÁ, I., ZLÁMAL, J., *Domácí násilí*. Praha: Střední policejní škola Ministerstva vnitra v Praze, Středisko pro výchovu k lidským právům a profesní etiku, 2005, s. 7.

⁴ VOŇKOVÁ, J., SPOUSTOVÁ, I. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. 2. vyd. Praha: ProFem, o.p.s., 2008, s. 16.

kterého dochází nebo hrozí, že dojde k nebezpečnému útoku proti životu, zdraví, svobodě nebo lidské důstojnosti, mezi osobami, které jsou či byly spolu v intimním, rodinném či jiném obdobném vztahu, žijí ve společně obývaném domě či bytě a lze mezi nimi jednoznačně identifikovat osobu násilnou i ohroženou, proti níž takové útoky nebo výhrůžky útokem směřují.“⁵

V březnu roku 2006 vešel v platnost zákon na ochranu před domácím násilím, což mělo za následek zavedení institutu vykázání do zákona o Policii České republiky a jeho účinnost od prvního ledna roku 2007. Institut vykázání hovoří o nebezpečném útoku proti životu, zdraví anebo svobodě (např. ublížení na zdraví, vražda, omezování či zbavení osobní svobody, vydírání, útlak atd.) nebo zvlášť závažném útoku na lidskou důstojnost (např. znásilnění atd.).⁶ Vykázání je oprávněním policie, které má význam preventivního charakteru vůči jednání násilné osoby. Jeho úkolem je zabránit násilné osobě v opětovném napadení ohrožené osoby, poskytuje jí tak krátkodobou desetidenní ochranu. Tato lhůta může být prodloužena podáním návrhu ohrožené osoby u civilního soudu na dobu jednoho měsíce a končí uplynutím max. jednoho roku od okamžiku nařízení.

1.2 Znaky a formy domácího násilí

Domácí násilí, aby bylo odlišeno od běžné domácí hádky a potyčky má své specifické znaky a formy.

Znaky domácího násilí

Klíčovými znaky domácího násilí jsou opakovanost, dlouhodobost, neveřejnost, eskalace a jasné rozdělení rolí. Tyto klíčové znaky uvádí většina autorů zabývajících se problematikou

⁵ STRÍLKOVÁ, P., FRYŠTÁK, M. *Vykázání jako prostředek ochrany před domácím násilím*. Ostrava: Key Publishing, 2009, s. 13.

⁶ Zákon č. 273/2008 Sb. § 44 odst. 1, zákon o Policii České republiky v posledním znění.

domácího násilí, jsou také uvedeny v pomůcce SARA DN pro policisty k rozpoznání domácích násilí, kterou vydal Bílý kruh bezpečí.⁷

Opakovanost a dlouhodobost se myslí více jak jeden útok násilné osoby vůči osobě ohrožené, zpravidla útoky jsou několikanásobné a trvají již delší dobu, nemusí mít pravidelný interval.

Neveřejnost pak rozumíme skrytí útoku násilné vůči ohrožené osobě a to zpravidla v domácnosti. Veřejnost neví o útocích násilné osoby, násilná osoba na osobu ohroženou často vytváří emoční či ekonomický tlak. Ohrožená osoba se tedy bojí, popř. se stydí svůj problém říct někomu jinému.

Eskalace útoků se stupňuje a to od nadávek přes fyzické násilí, psychické týrání a vydírání až po sexuální zneužívání.

Jasně rozdělení rolí, které je nezpochybnitelné na osobu ohroženou a na osobu násilnou. Vyloučit můžeme tzv. italskou domácnost, kdy hádky a vzájemné napadání jsou na denním pořádku.

Formy domácího násilí

Mezi základní formy domácího násilí patří násilí psychické, fyzické, ekonomické a sexuální. Často dochází ke kombinaci těchto forem.

Psychické násilí – sem spadají nadávky, podezírání, pokořující poznámky, zesměšňování, slovní týrání, výhrůžky, vydírání

Fyzické násilí – tohoto se násilník dopouští fackováním, strkáním, bitím pěstmi, taháním za vlasy, kopáním, škrcením, pálením, svazováním aj.

Ekonomické násilí – zamezování oběti přístupu k finančním prostředkům, neposkytování finančních prostředků k zajištění provozu domácnosti či k osobním potřebám, zákazy chodit do práce a tímto se osamostatnit od násilné osoby

Sexuální násilí – nucení oběti k sexuálním praktikám proti její vůli, znásilnění⁸

⁷ SARA DN, Příloha č. 2 k metodické příručce č. 1/2010 ředitele ŘSPP k realizaci ZP PP č.166/2009 o provádění vykazání.

Voňková se Spoustovou popisují další formy násilného jednání a to sociální izolaci, zastrašování, vyčerpávání, citové týrání, ekonomické týrání, vydírání, zneužívání práv muže.⁹

1.3 Účastníci domácího násilí

Účastníkem domácího násilí se může stát kdokoliv, vzhledem k tomu, že domácí násilí bývá latentní. Hlavními účastníky domácího násilí jsou ohrožená osoba a násilná osoba, často se zde však nacházejí další osoby, jako jsou děti, prarodiče a další členové rodiny. Oběťmi domácího násilí bývají v drtivé většině ženy, dále sem patří děti, senioři. S muži postiženými domácím násilím se setkáváme zřídka.

Oběť

Ženy jsou nejčastějšími oběťmi domácího násilí, jak uvádí Venglářová v publikaci *Průvodce partnerským vztahem*, jsou ženy dle výzkumů 96% většinou postiženou tímto jevem¹⁰. Samozřejmě to nejsou jen ženy, kdo se může stát obětí domácího násilí. Jak již bylo řečeno, je domácí násilí latentní, tedy ve většině případů k němu dochází v rodinném prostředí tzv. za zavřenými dveřmi. Z tohoto důvodu zde bývají přítomni i další osoby a to jsou zpravidla děti a senioři. Zejména děti se pak potýkají s psychickými problémy, jelikož bývají svědky násilí na někom z rodiny nebo násilí bývá páčáno přímo na nich. Což má negativní důsledky na jejich další přirozený vývoj. Také muži se mohou stát obětí domácího násilí, avšak pravděpodobnost je zde podstatně nižší než u žen. Postoj oběti k násilné osobě a jeho jednání je dvojitý. Oběť má snahu vymanit se ze spárů násilné osoby, nakonec vyhledá pomoc a opustí násilnou osobu. Druhý postoj oběti je takový, že má snahu bagatelizovat před ostatními na veřejnosti celé jednání a útoky násilné osoby.

⁸ MARVÁNOVÁ-VARCOVÁ, B., POKORNÁ, D., TOUFAROVÁ, M. *Partnerské násilí*. Praha: Linde nakladatelství s.r.o., 2008, s. 13.

⁹ VOŇKOVÁ, J., SPOUSTOVÁ, I. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. 2. vyd. Praha: ProFem, o.p.s., 2008, s. 23.

¹⁰ VENGLÁŘOVÁ, M., *Průvodce partnerským vztahem*. Vyd. Praha: Grada Publishing, a.s., 2008, s. 91.

Ve většině případů je vázána na násilnou osobu ekonomicky, emočně, pociťuje strach z rozpadu rodiny, pokud v ní jsou děti.

Ženy jako oběti

Situace žen byla v minulosti takřka neřešitelná, ženy se často sekávaly se zlehčováním celé situace, nepochopením či nedůvěrou státních institucí (policie, soudy, úřady, lékaři), ale také z okruhu blízkých. Toto bylo zapříčiněno především nedostatkem informací k této problematice, ale také chyběla opora v legislativě. Dnes již legislativa nabízí různé nástroje k řešení této problematiky, avšak podstatné je hlavně rozhodnutí oběti. Pro ženu totiž ve většině případů není jednoduché opustit násilnou osobu. A i přesto, pokusí-li se žena opustit násilnou osobu, je na něj vázána emočně (citová vazba k násilné osobě, obava z rozpadu rodiny) anebo finančně (je bez zaměstnání např. na mateřské či rodičovské dovolené), častokrát se tedy k násilné osobě vrací zpět. Charakteristika žen ohrožených domácím násilím je taková, že zpravidla mají nízkou sebeúctu, mají dojem, že jednání muže je v pořádku, cítí se vinny kvůli svým chybám. Někteří autoři hovoří o tom, že ženy jako oběti mají často dvojí tvář, tak jako násilná osoba. Navenek jsou optimistické, mnohdy svébytné, mimo rodinný život aktivní a sebevědomé. Vnitřně jsou však vystrašené, plné hněvu a bolesti.¹¹

Domácí násilí má tedy výrazný dopad na psychiku oběti, rozvíjí se tak u ní řada psychických poruch jako jsou deprese, PSP (posttraumatická stresová porucha), syndrom týrané ženy, alkoholismus, sebevražedné sklony.

Syndrom týrané ženy pojmenovává širokou škálu psychických příznaků (např. deprese, nízké sebevědomí, poruchy příjmu potravy) a vzorců chování, které jsou následkem násilí v partnerských vztazích. Syndrom týrané ženy má čtyři stádia a to popření (odmítání příznání si domácího násilí), vinu (viní sama sebe), získání náhledu (uvědomění si situace, snaha o udržení vztahu) a odpovědnost (začátek nového života).¹²

¹¹ ŠEVČÍK, D., ŠPATENKOVÁ, N. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. 1.vyd. Praha: Portál, 2011, s. 91-93.

¹² MARVÁNOVÁ-VARGOVÁ, B., POKORNÁ, D., TOUFAROVÁ, M. *Partnerské násilí*. Praha: Linde nakladatelství s.r.o., 2008, s. 40 – 41.

Posttraumatická stresová porucha

Na rozdíl od syndromu týrané ženy je posttraumatická stresová porucha uvedena v katalogu nemocí. Symptomy této poruchy jsou opakované prožívání traumatické události jak ve dne, tak i v noci ve formě nočních můr. Dále vyhýbání se všemu, co by mohlo vyvolat vzpomínku na prožité trauma, a také nadměrné vzrušení, díky kterému je oběť stále připravena na další trauma. To má za následek neustálou lekavost oběti, její podráždění, poruchy spánku. Posttraumatická porucha bez léčení většinou vede ke změně osobnosti.¹³

Stockholmský syndrom setkáváme se s ním u obětí trpících dlouholetým násilím v domácnosti. Oběť se ztotožňuje s jednáním násilníka, vytváří se mezi nimi emocionální vztah. Oběť se mu snaží zavděčit, čímž si chrání svůj život.¹⁴

Muži jako oběti domácího násilí

I muži se mohou stát obětí domácího násilí, jak poukazuje Ševčík ve své knize Domácí násilí. Muži jsou ohroženi přibližně dvakrát méně než ženy (dle Skotského výzkumu). Muži na rozdíl od žen mají větší možnost opustit násilný vztah, a to díky ekonomické nezávanosti na partnerovi. Muž se v domácnosti postižené domácím násilím cítí relativně v bezpečí na rozdíl od ženy. Muž jako oběť domácího násilí informuje mnohem méně o tom, že násilná osoba byla např. pod vlivem alkoholu. Muži jsou vystaveni především nadávkám, ponižování, bití, kopání. Dále také zneužívání dětí ve prospěch násilné ženy ve formách citového vydírání (zákaz vidání dětí, rozvod, odluka). Muži málokdy vyhledávají pomoc, kvůli obavám ze zlehčování celé situace a také svému studu. Pokud muži jsou ochotni přijmout pomoc, jedná se o pomoc praktickou např. právní služby, naproti tomu služby krizové intervence a terapii odmítali.¹⁵

¹³ VOŇKOVÁ, J., SPOUSTOVÁ, I. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. 2. vyd. Praha: ProFem, o.p.s., 2008, s. 73-74.

¹⁴ VOŇKOVÁ, J., SPOUSTOVÁ, I. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. 2. vyd. Praha: ProFem, o.p.s., 2008, s. 74.

¹⁵ ŠEVČÍK, D., ŠPATENKOVÁ, N. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. 1.vyd. Praha: Portál, 2011, s. 95 – 110.

Děti jako oběti domácího násilí

Děti se stávají obětí domácího násilí nejčastěji ve dvou případech, a to zejména kdy dítě je nepřímou obětí tzn., že je svědkem násilí páchaného na jednom z rodičů (nejčastější forma) nebo je domácí násilí pácháno přímo na dítěti (např. případ, který se stal v Brně roku 2010, kdy dítě bylo týráno hladu a do bot mu byly vkládány připínáčky). Dle výzkumu 84 % dětí žije v rodinách postižených tímto jevem.¹⁶ Děti žijící v rodinách, které jsou zasaženy domácím násilím, mají psychické následky a to ať už jsou děti účastníky domácího násilí přímými či nepřímými. Tyto děti trpí poruchami spánku, jsou precitlivělé, mají problém udržet pozornost, což vede k zhoršení školního prospěchu. Některé děti jsou naopak agresivní vůči svému okolí – jiným dětem. Což celkově naznačuje jejich emocionální nevyrovnanost s nastalou situací.¹⁷ Zvlášť těžká traumata se vytvářejí i tzv. transgeneračním přenosem, tj. přesun traumatu po časové ose k budoucím generacím. Jinak řečeno jedná se o traumatické zážitky, které negativně ovlivňují dítě v dětství (alkoholismus, bití druhého partnera mezi rodiči, vydírání a nadávky), mohou mít vliv na jednání dítěte v dospělosti. Zda-li bude ovlivněno negativně či pozitivně je otázkou. Přenáší si vzorec chování, které vidí u rodičů do dospělosti ke svému partnerovi, může se stát agresorem nebo bude submisivní. Například pokud dítě vidí alkoholismus a následné týrání např. matky může ho to poznamenat tím způsobem, že bude mít k alkoholu odpor. Avšak může také dojít i k tomu, že se nadávky a ponižování popř. bití pro něj stane jakýmsi běžným standardem jednání s druhou osobou.

Syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte - (CAN neboli Child Abuse and Neglect) bývá definován jako poškození fyzického, psychického i sociálního stavu a vývoje dítěte, které vzniká v důsledku jakéhokoli nenáhodného jednání rodičů nebo jiné dospělé osoby, jež je v dané společnosti hodnoceno jako nepřijatelné. Syndrom CAN „*byl definován Zdravotnickou komisí Rady Evropy v roce 1992 jako poškození tělesného, duševního i společenského stavu a vývoje dítěte, které vznikne v důsledku jakéhokoli nenáhodného jednání rodičů nebo jiné dospělé osoby, jež je v dané společnosti hodnoceno*

¹⁶ VENGLÁŘOVÁ, M., *Průvodce partnerským vztahem*. Vyd. Praha: Grada Publishing, a.s., 2008, s. 95.

¹⁷ BUSKOTTE, A. *Z pekla ven. Žena v domácím násilí*. Brno: Computer press, 2008, s. 90.

*jako nepřijatelné. Jde o soubor negativních důsledků špatného zacházení s dítětem.*¹⁸
Zahrnuje fyzické týrání, psychické násilí, sexuální zneužívání, zanedbávání, šikanování.

Senioři jako oběti domácího násilí

Násilnými osobami vůči seniorům zpravidla bývají jejich děti a vnoučata. Domácí násilí v této skupině bývá taktéž skryto před zraky veřejnosti. Hlavními příčinami bývá zpravidla stud starších osob za špatnou výchovu svých dětí, ale také nemoci či stařecká demence. Co se týče forem domácího násilí, mohou senioři být oběťmi takřka všech forem. Od psychického týrání přes finanční zneužívání až po zanedbávání péče. Někteří autoři hovoří o syndromu EAN (neboli Elder abuse and neglect), což znamená Syndrom týraného, zneužívaného a zanedbaného seniora.¹⁹

Násilná osoba

Pachatelem domácího násilí se může stát kdokoliv, násilníka tedy nelze jasně specifikovat. Obecně jde však o osobu, která žije s obětí v jedné domácnosti, ať už je jejich vztah jakýkoliv (manžel/manželka, dítě/rodič apod.). Podle statistik je nejčastějším pachatelem domácího násilí muž. Typologii pachatelů domácího násilí lze rozdělit na tři typy a to nepatologický typ (muži jednající pod vlivem neřešitelných konfliktů, ženy bránící se životu ohrožujícímu útoku), antisociální typ (psychopatové, kriminální recidivisté) a pasivně agresivní typ (závislý neurotický muž jednající pod vlivem chronické konfliktní situace). Dnes existují programy terapie partnerských agresorů, tyto programy slouží k zacházení s násilnou osobou mimo výkon odnětí svobody. Vstup násilné osoby do tohoto programu může být na její dobrovolné vůli, či zpravidla častěji nedobrovolně nařízením např. soudu.²⁰ V jihomoravském kraji takové programy nabízí např. organizace Persefona od roku 2010, s těmito programy mají dlouhodobé zkušenosti v Německu a Rakousku. Zde tyto programy vznikly v 80. letech 20. století.

¹⁸ STŘÍLKOVÁ, P., FRYŠTÁK, M. *Vykázání jako prostředek ochrany před domácím násilím*. Ostrava: Key Publishing, 2009, s. 22.

¹⁹ ŠEVČÍK, D., ŠPATENKOVÁ, N. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. 1.vyd. Praha: Portál, 2011, s. 126-129.

²⁰ VOŇKOVÁ, J., SPOUSTOVÁ, I. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. 2. vyd. Praha: ProFem, o.p.s., 2008, s. 58-60.

2 DOMÁCÍ NÁSILÍ Z PRÁVNÍHO HLEDISKA

Základní listina práv a svobod stanoví základní práva každého člověka a občana České republiky např. „*Každý má právo, aby byla zachována jeho lidská důstojnost, osobní čest, dobrá pověst a chráněno jeho jméno.*“ nebo „*Nikdo nesmí být mučen ani podroben krutému, nelidskému nebo ponižujícímu zacházení nebo trestu*“.²¹

Domácí násilí je upraveno pro potřeby orgánů činných v trestním řízení (Policie, Státní zastupitelství, soudy) především v zákoně č. 40/2009 Sb., ve znění pozdějších předpisů, který nabyl účinnosti 1.1.2010. Tento nový předpis tak nahradil původní Trestní zákon.

Domácí násilí bývá zpočátku také často řešeno na úrovni práva přestupkového a to podle zákona č. 200/1990 Sb.

Dále je domácí násilí upraveno zákonem č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím. Díky přijetí tohoto zákona došlo k novelizaci jiných zákonů souvisejících s domácím násilím, konkrétně zákona o policii, občanského soudního řádu a trestního zákoníku.

2.1 Trestní právo

Hlavním postihem za jednání mající znaky domácího násilí je trestný čin podle § 199 Trestního zákoníku Týrání osoby žijící ve společném obydlí. Základní skutková podstata uvedená v odstavci 1 zní: „*kdo týrá osobu blízkou nebo jinou osobu žijící s ním ve společném obydlí, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až čtyři léta*“.²² Kvalifikovanou skutkovou podstatu uvedenou v odstavci 2 se sazbou odnětí svobody na dvě léta až osm let násilná osoba naplní, pokud jednání uvedené v odstavci 1 spáchá zvláště surovým nebo trýznivým způsobem, způsobí jí těžkou újmu na zdraví, spáchá jej na nejméně dvou osobách nebo jej páchá po delší dobu. Podle odstavce 3 bude násilník potrestán odnětím svobody na pět až dvanáct let, pokud jednáním uvedeným v odstavci 1 způsobí těžkou újmu na zdraví nejméně dvou osob nebo smrt. V základní

²¹ Ústavní zákon č. 2/1993 Sb. v posledním znění.

²² Zákon č. 40/2009 Sb. v posledním znění.

skutkové podstatě je tak trestně postihováno jednání, které samo o sobě nemuselo nutně dosahovat intenzity trestného činu a bylo jej možno kvalifikovat jen jako opakující se přestupky.

Uvedením pojmu „týrání“ nezavádí trestní zákoník nic nového, neboť jej již užívá a vysvětluje v souvislosti s trestným činem týrání svěřené osoby podle § 198 trestního zákoníku. Pod pojmem „týrání“ se rozumí zlé nakládání, vyznačující se vyšším stupněm hrubosti a bezcitnosti a určitou trvalostí, které tato osoba pociťuje jako těžké příkoří a rozumí se jím nejen působení fyzických útrap, ale i týrání v oblasti psychické. Za týrání lze považovat i např. poškozování zařízení bytu v úmyslu nikoli pouze věc zničit, nýbrž tím ublížit osobě spolužijící, tropení schválností, apod. Za týrání lze za splnění ostatních podmínek požadovaných zákonem považovat i jednání spočívající v tom, že násilná osoba brání ohrožené osobě ve svobodném pohybu po bytě, při svých nočních návratech ji opakovaně budí tím, že s ní třese, rozsvěcuje, stahuje z ní příkrývku, apod.

Při vysvětlení pojmu „společné obydlí“ je vycházeno z výkladového ustanovení § 133 trestního zákoníku, kdy „*obydlím se rozumí dům, byt nebo jiná prostora sloužící k bydlení a příslušenství k nim náležející*“.²³ Společným obydlím je pak obydlí společné ohrožené i násilné osobě, tedy stav faktického bydlení a ne jen vedení společné domácnosti. „Zvlášť surový nebo trýznivý způsob“ se vyznačuje vyšší mírou brutality, většího počtu nástrojů či mechanismů, kombinací fyzického a psychického týrání atd. „Těžká újma na zdraví“ je definována v ustanovení § 122 odst. 2 trestního zákoníku a je chápána jako „*vážná porucha zdraví nebo jiné vážné onemocnění*“²⁴ s demonstrativním výčtem takového poškození zdraví člověka. Pod pojmem „po delší dobu“ je určující nejen celková doba týrání, ale přihlédnout je třeba též ke konkrétnímu způsobu provedení činu, intenzitě týrání, jeho četnosti apod. Není vyloučeno, aby v závislosti na konkrétních okolnostech, naplnila tento zákonný znak i doba několika měsíců. Za určitých předpokladů můžeme konstatovat, že doba dvou měsíců je pro právní kvalifikaci skutku, jako trestného činu týrání osoby žijící ve společném obydlí postačující. Těmito předpoklady může být psychické a zejména fyzické napadání ohrožené osoby tak brutálním způsobem, že je

²³ Zákon č. 40/2009 Sb. v posledním znění.

²⁴ Zákon č. 40/2009 Sb. v posledním znění.

opakovaně vážně zraněna, v důsledku čehož u ní dlouhodobě přetrvávají depresivní stavy a dojde k vývoji posttraumatické stresové poruchy.

Jednání se znaky domácího násilí není vždy možné právně kvalifikovat jako trestný čin týrání osoby žijící ve společném obydlí, avšak jednáním násilné osoby mohly být naplněny znaky jiného trestného činu. Např. Vražda, Ublížení na zdraví, Omezování osobní svobody, Týrání svěřené osoby, Nebezpečné vyhrožování, Nebezpečné pronásledování, Maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání aj.

2.2 Přestupkové právo

Nenese-li jednání násilné osoby znaky trestného činu, mívá toto jednání z pravidla úroveň práva přestupkového, tedy nese znaky konkrétního přestupku. V případech domácího násilí se v praxi nejčastěji jedná o přestupky proti občanskému soužití podle § 49 odst. 1 písm. a) „*kdo jinému ublíží na cti tím, že ho urazí nebo vydá v posměch*“ a c) „*úmyslně naruší občanské soužití vyhrožováním újmou na zdraví, drobným ublížením na zdraví, nepravdivým obviněním z přestupku, schválnostmi nebo jiným hrubým jednáním*“ zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů.²⁵ Ustanovení § 49 zákona o přestupcích v souvislosti s domácím násilím chrání především lidskou čest, důstojnost a zdraví.

V praxi se pak jedná o urážlivé výroky, více či méně vulgárních nadávek a pomluv, které ohrožená osoba sama chápe jako ponižující a urážející, a které tak vyznívají i navenek. Zásadnějším zásahem do práv ohrožené osoby je vyhrožování újmou na zdraví či drobné ublížení na zdraví. Drobným ublížením na zdraví chápeme takovou poruchu zdraví člověka, která má vliv na způsob jeho života, přičemž nemusí vyžadovat lékařské ošetření, je zcela přechodného rázu a podle ustálené praxe poškozenou osobu na běžném způsobu života neomezuje po dobu delší než sedm dnů. V případech přestupků proti občanskému soužití podle § 49 odst. 1 písm. a), b) a c) zákona o přestupcích, jakož i dalších přestupků, spáchaných mezi blízkými osobami, lze tyto projednat pouze na návrh postižené osoby,

²⁵ Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích v posledním znění.

který lze podat příslušnému správnímu orgánu nejpozději do tří měsíců od doby, kdy se navrhovatel o přestupku dozvěděl (tzv. návrhové přestupky - § 68 zákona o přestupcích). Dle § 68 zákona o přestupcích se přestupek podle § 49 odst. 1 písm. a) projedná vždy na návrh bez ohledu na to, zda ke spáchání došlo mezi osobami blízkými či ne. Blízkou osobou pak rozumíme příbuzného v pokolení přímém, osvojitel, osvojenec, sourozenec, manžel a partner; jiné osoby v poměru rodinném nebo obdobném pokládající se za osoby sobě navzájem blízké jen tehdy, kdyby újmu, kterou utrpěla jedna z nich, druhá důvodně pociťovala jako újmu vlastní. O tom, zda bude takový přestupek projednán a jeho pachatel (násilná osoba) postižen, rozhoduje sama ohrožená osoba, její zákonný zástupce nebo opatrovník, což v praxi nebývá příliš výhodné, jelikož ohrožená osoba často nepodá návrh na projednání přestupku.

Další možnou kvalifikací v rovině přestupkového práva může být přestupek proti veřejnému pořádku podle § 47 odst. 1 písm. b) „*kdo poruší noční klid*“ a c) „*vzbudí veřejné pohoršení*“ zákona o přestupcích.²⁶ V praxi se může jednat o páchání již uvedených přestupků proti občanskému soužití, tentokrát již ne tiše a beze svědků za zavřenými dveřmi, ale takovým způsobem, který vnímá i okolí. Výsledkem je obtěžování jiných lidí v době, která je obecně pro tyto účely považována za noční klid, což je v době od 22 do 6 hodin. Veřejným pohoršením se pak rozumí jednání v rozporu s mravností, které je spácháno veřejně a současně pohoršuje více než dvě osoby. V těchto případech je ovšem třeba zvažovat, zda nedošlo i ke spáchání trestného činu výtržnictví podle § 358 trestního zákoníku.

2.3 Zákon na ochranu před domácím násilím

Jak již výše bylo uvedeno, nabyl zákon č. 135/2006 Sb. účinnosti dne 1.1.2007. Tento zákon tedy přinesl zásadní změny v mnoha právních normách. Zákon neobsahuje jednotlivá ustanovení, nýbrž novelizuje trestní zákon, zákon o sociálních službách, zákon o policii a občanský soudní řád.

²⁶ Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích v posledním znění.

Změna týkající se trestního zákona spočívá v úpravě trestného činu maření výkonu úředního rozhodnutí, tento trestný čin se změnil na § 337 trestního zákoníku maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázaní.

V zákoně č. 108/2006 Sb. o sociálních službách došlo ke změně vytvořením § 60a, od 1. 1. 2007 vznikají Intervenční centra v každém kraji jedno, na severní Moravě jsou dvě, celkem jich je tedy 15. Intervenční centra jsou jedním ze tří základních pilířů pomoci osobám ohrožených domácím násilím, k dalším pilířům patří Policie ČR a soudy.

Změna týkající se zákona o policii je zásadní a to ve vytvoření nového oprávnění a to ustanovením § 44 až § 47 zvaným institut Vykázání. Toto oprávnění nově dovolilo policii vykázat násilnou osobu ze společného obydlí až na dobu 10 dnů, v minulosti násilná osoba mohla být zajištěna na 24 hod., dopustila-li se přestupkového jednání popř. zadržena na 48 hod., dopustila-li se trestného činu.

V občanském soudním řádu došlo ke změně v § 76b, tento obsahuje nové předběžné opatření, kterým soud může uložit, násilné osobě, aby na jeden měsíc opustila společné obydlí a zdržela se kontaktu s navrhovatelem, toto lze prodloužit maximálně na rok. V § 273b se upravuje výkon rozhodnutí vykázaní ze společného obydlí a nenavazování kontaktů s obviněným.²⁷

²⁷ STŘÍLKOVÁ, P., FRYŠTÁK, M. *Vykázání jako prostředek ochrany před domácím násilím*. Ostrava: Key Publishing, 2009, s. 37-39.

3 POMOC OBĚTEM DOMÁCÍHO NÁSILÍ

Jak již bylo zmíněno v minulé kapitole, základní pilíř pomoci obětem domácího násilí tvoří tyto tři státní instituce a to Police ČR, Intervenční centra a soudy, dále také neziskové organizace. Pomoc pro tyto osoby by měla zahrnovat jak pomoc psychickou, jako je podpora jejího jednání a rozhodnutí, tak také pomoc materiální (oběti často nemají žádný majetek ani finanční prostředky) a právní.

3.1 Zapojení sociálního pedagoga v oblasti domácího násilí

Možnosti pracovních činností sociálního pedagoga jsou velmi pestré, jeho činnost se zaměřuje na všechny věkové kategorie a sociální vrstvy. Toto v oblasti domácího násilí může být využito, jelikož obětí domácího násilí se mohou stát jak děti, tak i dospělí lidé a samozřejmě i senioři. Stejně tak domácí násilí postihuje různá etnika a různé sociální vrstvy společnosti. Sociální pedagog jistě najde v tomto směru uplatnění, např. u Policie ČR pracuje ve skupině Domácí násilí několik absolventů tohoto oboru. Další uplatnění rozhodně sociální pedagog nalezne u státních a nestátních organizací pomáhajících s řešením domácího násilí. Konkrétně intervenční centra nabízejí pracovní pozici sociální pedagog a sociální pracovník. Jelikož jsou intervenční centra zřízena zákonem o sociálních službách, upravuje tento zákon v § 109 a § 110 činnost, předpoklady o odbornou způsobilost sociálního pracovníka. Kdy v požadavcích na odbornou způsobilost zákon hovoří o vysokoškolském vzdělání získaném studiem v bakalářském, magisterském nebo doktorském studijním programu zaměřeném na sociální práci, sociální politiku, sociální pedagogiku, sociální péči, sociální patologii, právo nebo speciální pedagogiku, akreditovaném podle zvláštního právního předpisu.²⁸ Přičemž je důležité, aby sociální pedagog měl vhodný psychosociální výcvik, výcvik v krizové intervenci, v telefonické krizové intervenci, v rodinné terapii, v mediaci. Spolupracuje také s jinými profesemi, jako jsou psycholog, právník aj. Stejně tak může sociální pedagog nalézt uplatnění

²⁸ Zákon č. 108/2006 Sb. § 110 odst. 4 písm. b), o sociálních službách v posledním znění.

v občanských sdruženích pomáhajících lidem v problematice domácího násilí. Jak uvádí Plšková ve svém článku v časopisu prevence, splňuje absolvent oboru sociální pedagogika předpoklady pro výkon sociálněpedagogických funkcí v rámci institucí primárního a sekundárního vzdělávání, diagnostických a výchovných institucí, pedagogicko-psychologických poraden.²⁹

3.2 Státní instituce

Policie České republiky

Policie ČR má zpravidla první kontakt s osobami zasaženými domácím násilím. Policie ČR se o domácím násilí dozvídá oznámením na tísňovou linku 158 ohroženou osobou nebo svědky, popř. ohrožená osoba učiní oznámení osobně na Policii ČR. Jako první na místě, kde došlo k incidentu bývají policisté z hlídkové služby, následně záleží na posouzení policistů nacházejících se na místě, zda-li se jedná o domácí násilí. K identifikaci domácího násilí byla vydána metodická příručka č. 1/2010 ŘSPP PP ČR, která stanoví mj. postup policisty po oznámení incidentu. Dále se v této metodické příručce také nachází v příloze č. 2, pomůcka pro policisty SARA DN (uvedeno jako příloha č. 1), kterou vydal Bílý kruh bezpečí. Tato vymezuje několik základních otázek pro určení domácího násilí. Určení zda-li se jedná o domácí násilí tedy pro policisty mnohdy není jednoduché, každý případ má svá specifika. Policista po příjezdu na místo, kde je podezření, že by se mohlo jednat o domácí násilí, musí zabránit dalšímu protiprávnímu jednání (fyzickému napadání, urážkám, nadávkám apod.), dále by měl, pokud je některá z osob zraněná, ji poskytnout prvotní ošetření popř. zajistit lékařskou pomoc. Dále má povinnost zjistit, kolik se na místě nachází osob, zohlednit přítomnost dětí (kontaktovat výjezdového pracovníka OSPOD), vznikla-li nějaká škoda na majetku v obydlí. Na místě musí oddělit osobu násilnou od osoby ohrožené, vytěžení těchto osob odděleně. Zjistit řádně totožnost osob na místě, zejména pak vytěžit informační systémy, kterými Policie disponuje s ohledem na minulost násilné i ohrožené osoby. Zejména se zaměřit na opakovanost, eskalaci na základě informací vyhodnotit, je-li možnost, že se násilná osoba

²⁹ PLŠKOVÁ A., *Quo vadis, sociální pedagogiko? Časopis Prevence*. 2012, s. 7-9.

dopustí nebezpečného útoku proti životu, zdraví či svobodě, nebo zvláště závažného útoku proti lidské důstojnosti. Ke zhodnocení situace na místě také přispěje vytěžení blízkého okolí incidentu především sousedů, blízké rodiny. Na základě zjištěných skutečností musí policista na místě rozhodnout o dalším opatření. Policista může osoby vyzvat, aby se dostavily na oddělení k podání vysvětlení. Dopustila-li se násilná osoba přestupku a hrozí další napadení ohrožené osoby, může ji policista na 24 hodin zajistit (oprávnění dle ust. § 26 odst. 1 písm. f), zák. č. 273/2008 Sb.). Dopustila-li se trestného činu, může být na 48 hodin zadržena (ust. § 76 odst. 1, zák. č. 141/1961 Sb.). Případně může policista nabídnout pomoc jiných organizací. Specifickým oprávněním Policie ČR přímo souvisejícím s domácím násilím je vykázání.

Policie ČR od přijetí zákona na ochranu před domácím násilím disponuje oprávněním, které má za úkol zabránit násilné osobě v dalším napadání osoby ohrožené. Toto oprávnění se nazývá vykázání a je uvedeno v hlavě sedmé pod § 44 - § 47 zákona o policii. Vykázání je především preventivním opatřením vůči násilnému chování vykazané osoby, nelze jej chápat jako sankci. Toto opatření tedy ze zákona činí stát nikoli ohrožená osoba, pokud by tomu bylo naopak, docházelo by k většímu traumatizování osoby ohrožené, která už tak je ve špatném psychickém, ekonomickém stavu.³⁰

Samotný institut vykázání v zákoně o Policii v § 44 hovoří takto: *„Lze-li na základě zjištěných skutečností, zejména s ohledem na předcházející útoky, důvodně předpokládat, že se osoba dopustí nebezpečného útoku proti životu, zdraví anebo svobodě nebo zvláště závažného útoku proti lidské důstojnosti, je policista oprávněn vykázat tuto osobu z bytu nebo domu společně obývaného s útokem ohroženou osobou, jakož i z bezprostředního okolí společného obydlí. Policista je oprávněn tuto osobu vykázat i v její nepřítomnosti.“*³¹

Doba, na kterou se vykázání vztahuje, je 10 dnů ode dne provedení, tuto dobu nelze zkrátit ani se souhlasem ohrožené osoby. Tuto dobu lze prodloužit na dobu jednoho měsíce podáním návrhu na vydání předběžného opatření podle občanského soudního řádu (maximální doba předběžného opatření je jeden rok). Policista dále vyhotoví potvrzení

³⁰ STŘÍLKOVÁ, P., FRYŠTÁK, M. *Vykázání jako prostředek ochrany před domácím násilím*. Ostrava: Key Publishing, 2009, s. 40 - 41.

³¹ Zákon č. 273/2008 Sb. § 44 odst. 1, zákon o Policii České republiky v posledním znění.

o vykázaní, toto předá vykázané i ohrožené osobě proti podpisu. Potvrzení musí splňovat zákonem stanovené náležitosti a stanoví prostor, na který se vykázaní vztahuje.³²

Vykázaná osoba má za povinnost neprodleně opustit prostor, na který se vykázaní vztahuje, do něhož nesmí po dobu deseti dnů vstupovat. Musí se zdržet jakéhokoliv kontaktu s ohroženou osobou a je povinna odevzdat všechny klíče od společného obydlí. Neuposlechnutí výzvy výše uvedených povinností vykázané osoby se řeší podle přestupkového zákona. Policista také poučí vykázanou osobu o jejich právech např. vzít si ze společného obydlí věci sloužící osobní potřebě, osobní doklady. Policista vykázané osobě poskytne informace o možnostech dalšího ubytování a vyžádá si její adresu pro doručování. Policista také poučí ohroženou osobu o možnosti podání návrhu na vydání předběžného opatření dle zákona o zvláštních řízeních soudních. Dále o možnosti využití psychologické, sociální a jiné služby v oblasti domácího násilí. Ohroženou osobu také poučí o následcích uvedení nepravdivých údajů v souvislosti s vykázaním. Policista při vykazování pokud to okolnosti dovolí (nebezpečí z prodlení) zajistí nezúčastěnou osobu. Policista je povinen do 24 hodin od vstupu do společného obydlí zaslat kopii úředního záznamu o vykázaní příslušnému intervenčnímu centru a příslušnému soudu, jsou-li na místě nezletilé osoby, pošle úřední záznam také orgánu sociálně-právní ochrany dítěte. Policie provede kontrolu, dodržuje-li vykázaná osoba vykázaní a to v době 3 dnů od vykázaní.³³

Policie Městského ředitelství Brno jako jediná na území České republiky disponuje specifickým oddělením Služby kriminální policie a vyšetřování a to pracovní skupinou Domácí násilí. Tato byla zřízena rozkazem ředitele Městského ředitelství Brno č. 31/2005 ke dni 1. 4. 2005. Důvodem vzniku byla centralizace případů s domácím násilím v Brně, následného sjednocení postupů, podchycení jednotlivých případů (řešených doposud odděleně) a také řešení této problematiky specifickým přístupem. Inspirací k jejímu založení bylo zřizování obdobných specializovaných policejních týmů v zahraničí, ale také snaha o vytvoření lepšího vztahu mezi policisty a osobami ohroženými domácím násilím. Nejlepším řešením tohoto problému je zakládání odborných speciálních skupin,

³² Zákon č. 273/2008 Sb. § 44 odst. 2 - 3, zákon o Polici České republiky v posledním znění.

³³ Zákon č. 273/2008 Sb. § 45 - § 47 odst. 1, zákon o Polici České republiky v posledním znění.

zabývajících se pouze problematikou domácího násilí tak jako je tomu v Brně.³⁴ Toto potvrzuje i statistika, kdy skupina domácího násilí vykazala od roku 2007 do roku 2014 celkem 289 osob. (statistika uvedena v příloze č. 2).

V září roku 2003 byl vytvořen pracovní tým 24 policistů jednotlivých obvodních oddělení MŘ PČR Ostrava, byla tak zahájena lektorská činnost ke zvýšení právního vědomí policistů v dané problematice. V současné době v Ostravě pracuje skupina policistů jednotlivých základních útvarů realizující institut vykázání, tento tým není systematizován jako zvláštní skupina (skupina Domácího násilí Brno). Ostravský model funguje zejména na spolupráci specializovaného týmu, policistů základního útvaru a ostatních organizací (BKB, IC aj.).

Soudy

Soudnictví v ČR vykonávají nezávislé soudy, tyto projednávají a rozhodují spory a jiné věci patřící do jejich pravomoci podle zákonů o občanském soudním řízení. Dále projednávají a rozhodují trestní věci patřící do jejich pravomoci podle zákonů o trestním řízení. Soudy také rozhodují v dalších případech stanovených zákonem nebo mezinárodní smlouvou, s níž vyslovil souhlas Parlament, jíž je Česká republika vázána a která byla vyhlášena.³⁵

Vedle vykázání existuje také institut předběžného opatření, který stanoví §76b občanského soudního řádu. Avšak aby o tomto institutu bylo rozhodnuto, musí ohrožená osoba podat u civilního soudu návrh (o tomto je povinen osobu poučit vykazující policista). Předseda senátu může předběžným opatřením uložit účastníku, proti kterému návrh směřuje, aby dočasně opustil byt popř. dům společně obývaný s navrhovatelem, jakož i jeho bezprostřední okolí, nebo aby do něj nevstupoval. Dále aby se zdržel setkávání s navrhovatelem a navazování kontaktů s ním. A to za podmínky je-li vážným způsobem ohrožen život, zdraví, svoboda nebo lidská důstojnost navrhovatele.³⁶ K vydání

³⁴ STŘÍLKOVÁ, P., FRYŠTÁK, M. *Vykázání jako prostředek ochrany před domácím násilím*. Ostrava: Key Publishing, 2009, s. 46 - 47.

³⁵ Zákon č. 6/2002 Sb. § 1 - § 2, zákon o soudech a soudcích, přísedících a státní správě soudů v posledním znění.

³⁶ Zákon č. 99/1963 Sb. § 76b, občanský soudní řád, ve znění zákona č. 59/2005 Sb. a zákona č. 135/2006 Sb.

předběžného opatření jsou meritorně příslušné okresní soudy, v Brně je to soud městský. Předběžné opatření soud uloží v délce jednoho měsíce, předcházel-li mu vykázání, je počítáno až od konce lhůty vykázání policií. Požádá-li ohrožená osoba o prodloužení této doby, neskončí předběžné opatření dříve, než soud rozhodne o dalším opatření. Maximální doba předběžného opatření je 1 rok. Stejně tak je-li během prvního uloženého předběžného opatření podán návrh na zahájení civilního řízení jako je třeba rozvod, je tato doba také prodloužena až na 1 rok.³⁷ Výkon rozhodnutí soudu se provede takovým způsobem, že soud vykáže násilnou osobu ze společného obydlí, odebere mu všechny klíče od společného obydlí, které povinný drží, a popřípadě mu zakáže setkávat se s označenou osobou nebo ji jinak kontaktovat. Soud zároveň poskytne násilné osobě příležitost, aby si bezprostředně při výkonu rozhodnutí vyzvedl ze společného obydlí své osobní cennosti a dokumenty. Také i věci sloužící jeho osobní potřebě, během trvání předběžného opatření násilné osobě umožní vyzvednout si věci nezbytné k výkonu jeho podnikatelské činnosti nebo výkonu povolání.³⁸

Intervenční centra

Činnost intervenčních center upravuje zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách konkrétně jsou upraveny v § 60a. V zákoně č. 108/2006 Sb., o sociálních službách jsou také upraveny tzv. služby sociální prevence, mezi něž patří mj. telefonická krizová činnost, azylové domy, krizová pomoc a další. Intervenčních center v ČR je 15, v každém kraji jedno v severní Moravě jsou dvě. Na základě vykázání podle zákona o Policii České republiky je osobě ohrožené násilným chováním vykázané osoby nabídnuta pomoc nejpozději do 48 hodin od doručení kopie úředního záznamu o vykázání intervenčnímu centru. Pomoc nabízená intervenčními centry může být využita na základě žádosti osoby ohrožené násilným chováním jiné osoby obývající s ní společné obydlí nebo i bez takového podnětu, a to bezodkladně poté, co se intervenční centrum o ohrožení osoby násilným chováním dozví. Sociální služby nabízené intervenčními centry jsou poskytovány jako služby ambulantní, terénní nebo pobytové. Intervenční centra nabízejí následující základní služby, jedná se o sociálně terapeutické činnosti a pomoc při uplatňování práv,

³⁷ CONWAY, H., *Domácí násilí. Příručka pro současné i potenciální oběti*. Praha: Albatros, 2007, s. 80-82.

³⁸ Zákon č. 99/1963 Sb. § 273b, občanský soudní řád, ve znění zákona č. 135/2006 Sb.

oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí. Intervenční centra formou pobytových služeb nabízejí také poskytnutí ubytování, poskytnutí stravy nebo pomoc při zajištění stravy. Součástí služby je zajištění spolupráce a vzájemné informovanosti mezi intervenčními centry, poskytovateli jiných sociálních služeb, orgány sociálně-právní ochrany dětí, obcemi, útvary Policie České republiky a obecní policie, jakož i ostatními orgány veřejné správy.³⁹ (Seznam a kontakty na jednotlivá intervenční centra jsou uvedeny v příloze č. 3.)

3.3 Nestátní instituce

Nový zákon na ochranu před domácím násilím vyvolal rozvoj činnosti nestátních institucí. Některé instituce významně přispěly k realizaci tohoto zákona, jiné se soustředily na pořádání seminářů pro odborníky i laiky se zaměřením na prevenci domácího násilí a pomoc. Nestátních institucí zabývajících se domácím násilím je mnoho, níže je uveden výčet organizací, kterými se bude za pomoci rozhovoru zabývat praktická část.

Bílý kruh bezpečí

Bílý kruh bezpečí (dále jen BKB) je občanským sdružením pro pomoc obětem trestných činů v ČR, problematice domácího násilí se věnuje od jeho vzniku roku 1991. BKB má v ČR 9 pracovišť, poskytuje odbornou bezplatnou a diskrétní pomoc obětem a svědkům trestných činů. Od roku 2000 BKB realizuje projekt „Domácí násilí“, jehož následkem byl vznik DONA linky (nonstop telefonní služby). Roku 2002 vznikla Aliance proti domácímu násilí, tato měla za hlavní prioritu připravit a prosadit změny v oblasti řešení domácího násilí. A tak v roce 2006 se BKB zasloužil o přijetí nového zákona na ochranu před domácím násilím, který byl navrhnout Aliancí proti domácímu násilí na národním kongresu v roce 2004. BKB vydalo Metodický rámec interdisciplinární spolupráce na místní úrovni při řešení případů domácího násilí. Interdisciplinární spoluprací je: *„Mezioborová spolupráce subjektů na místní i celostátní úrovni, v tomto případě ve prospěch včasné*

³⁹ Zákon č. 108/2006 Sb. § 60a, o sociálních službách v posledním znění.

*detekce a systémového řešení případů domácího násilí.*⁴⁰ Cílem metodického rámce interdisciplinární spolupráce je přinést institucím konkrétní návod a doporučený postup při řešení případů domácího násilí.

Magdalenium

Občanské sdružení Magdalenium vzniklo v Brně roku 1997 jako reakce na potřebu azylového zařízení pro klientky terénních sociálních pracovníků a zdravotníků v oblasti prevence kriminality, drogových závislostí a dermatovenerologických onemocnění. Hlavním cílem je pomoc obětem domácího násilí a obětem obchodování s lidmi a zprostředkování kontaktu mezi veřejností laickou, odbornou a uvedenými cílovými skupinami. Pomocí registrované sociální služby a souvisejících činností, zajistit obětem domácího násilí bezpečné azylové ubytování na neveřejné adrese, poskytnout prostředí vhodné k psychické stabilizaci, k řešení sociálněprávních záležitostí, rozvoji sebevědomí a soběstačnosti. Následně podpora obětí domácího násilí k návratu do běžného způsobu života. Magdalenium nabízí azylové bydlení s utajenou adresou v azylovém domě Helena a azylovém domě Magdalenium.⁴¹

Persefona

Její název je odvozen z řecké mytologie, Persefona je bohyně, symbolizující význam vyrovnání se s bolestí a utrpením na cestě k moudrosti a osobnímu růstu. Tato nevládní a nezisková organizace vznikla v roce 2007. Je spolkem poskytujícím odborné právní a sociální poradenství i odbornou pomoc obětem domácího násilí, sexuálního zneužívání a znásilnění. Vedle pomoci obětem usiluje o rozvíjení programu terapií násilných osob v rámci Brna a Jihomoravského kraje.

⁴⁰ŠEDIVÁ, M., ŠEVČÍK, D., ŠTĚRBOVÁ, M., VEDRA, V., VITOUŠOVÁ, P. *Metodický rámec interdisciplinární spolupráce na místní úrovni při řešení domácího násilí*. Praha: Bílý kruh bezpečí, o.s., 2007, s. 9.

⁴¹*Magdalenium.cz: informační portál o pomoci obětem domácího násilí* [online]. [cit. 2016-03-01]. Dostupné z: <http://www.magdalenium.cz/index.php?nid=4875&lid=cs&oid=1563542>

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 CÍLE A METODY VÝZKUMU

Cílem výzkumu bylo zjistit, jakou pomoc poskytují vybrané nestátní organizace a policie účastníkům domácího násilí a to jak obětem, tak násilným osobám. Zjistit, které osoby nejčastěji vyhledávají pomoc těchto organizací. Porovnat postoje dotazovaných, jejich názory na danou problematiku.

Jako metodu praktické části jsem zvolil kvalitativní výzkum. Jak uvádí Hendl je výzkum proces vytváření nových poznatků, jde o systematickou a pečlivě naplánovanou činnost, kde je snaha zodpovědět kladené výzkumné otázky a přispět k rozvoji daného oboru.⁴²

Mezi hlavní přednosti kvalitativního výzkumu patří např. získávání podrobného popisu a vhledu při zkoumání jedince či skupiny, zkoumá fenomén v přirozeném prostředí, umožňuje studovat procesy a navrhopvat teorie, dobře reaguje na místní situace a podmínky. Nevýhodou však je, že výsledky jsou snadněji ovlivňovány výzkumníkem a jeho osobními preferencemi.⁴³

Z metod získávání dat, které kvalitativní výzkum nabízí, jsem zvolil rozhovor kvalitativní dotazování formou polostrukturovaného rozhovoru. Jeho výhodou je velká pružnost celého procesu získávání informací. V tomto druhu rozhovoru výzkumník specifikuje otázky nebo jejich okruhy, na které se chce ptát. Otázky neklade v předem připraveném pořadí, ale zařazuje je tak, aby přirozeně rozvíjely rozhovor. Otázky musí být otevřené, vzniká zde prostor pro vlastní vyjádření názoru dotazovaného, avšak tazatel se musí striktně držet daného tématu.

Během rozhovoru se musí dbát na průběh, rozvleklé odpovědi a nepodstatné poznámky snižují efektivnost výsledku. Tazatel musí vědět, co se chce dozvědět a musí klást správné otázky vedoucí k informačně hodnotným odpovědím.⁴⁴

⁴² HENDL, J., *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Praha: Portál, 2008, s. 28.

⁴³ HENDL, J., *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Praha: Portál, 2008, s. 50.

⁴⁴ HENDL, J., *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Praha: Portál, 2008, s. 171.

4.1 Výběr účastníků výzkumu

Gavora ve své knize popisuje, že „u kvalitativního výzkumu jde o výběr záměrný. Nikdy se tu nepoužívá náhodný výběr, který je typický pro kvantitativní výzkum. Záměrný výběr je potřebný proto, aby vybrané osoby byly vhodné, tj. aby měly potřebné vědomosti a zkušenosti z daného prostředí. Jen tak mohou podat informačně bohatý a pravdivý obraz o něm.“⁴⁵ Výběr účastníků výzkumu jsem tedy provedl na základě záměrného výběru z řad odborníků pracujících ve vybraných organizacích, u nichž se předpokládá obeznamenost s problematikou domácího násilí a pomoci jeho obětem. Vytvořil jsem jedenáct otázek, které budou předmětem rozhovoru s těmito osobami.

Otázky kvalitativního dotazování jsem vypracoval jako otevřené, tak aby nebyly dvojsmyslné a zároveň byly srozumitelné pro dotazované. Při zaznamenávání dat jsem postupoval následovně. S každým účastníkem rozhovoru jsem se sešel osobně, setkání bylo předem domluvené v prostředí jim příjemném. Dotazovaným jsem nechal prostor pro vyjádření jejich vlastního názoru, případně jsem jim pokládal doplňující otázky. Jednotliví účastníci výzkumu byli seznámeni s tím, co od nich budu požadovat. Při provádění rozhovoru jsem dodržoval zásady etického jednání při výzkumu, jak uvádí Hendl.⁴⁶ Dotazované jsem ústně seznámil se svobodnou volbou odmítnutí rozhovoru, popř. odmítnutí odpovědět na některou z otázek. Dále jsem jim sdělil, že délka rozhovoru bude cca 30 min, že bude zachována jejich anonymita. Rozhovory byly prováděny v období konce března roku 2016 až do poloviny dubna roku 2016. Od všech dotazovaných jsem získal pasivní souhlas, s provedením rozhovoru. Rozhovory jsem zaznamenal na nahrávací zařízení, dotazované jsem poučil, že záznamy budou použity jen pro účely bakalářské práce.

⁴⁵ GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000, s. 144.

⁴⁶ HENDL, J., *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Praha: Portál, 2008, s. 153.

4.2 Rozhovory

K vypracování této části bylo využito metody polostrukturovaného rozhovoru s pěti respondenty z vybraných organizací (Intervenční centrum – Spondea, Bílý kruh bezpečí, Skupina domácí násilí SKPV PČR Brno, Persefona, Magdalenium). Všem dotazovaným respondentům jsem podkládal následující výzkumné otázky:

1. Na úvod mi dovoluete se zeptat, v jakém oboru máte vzdělání, jaká je Vaše dosavadní praxe u této organizace?
2. Jakou zastáváte v této organizaci funkci, setkáváte se přímo s oběťmi domácího násilí?
3. Jakou pomoc přesně poskytuje tato organizace lidem postiženým domácím násilím? Jste státní či nestátní organizací?
4. Komu nejčastěji poskytujete pomoc? Poskytujete pomoc i násilným osobám?
5. Jak se o Vaší organizaci osoby vyhledávající pomoc nejčastěji dozví?
6. S jakými organizacemi spolupracujete a jakým způsobem?
7. Stěžují si osoby, které u Vás vyhledají pomoc na nečinnost či špatný postup jiné organizace?
8. Zastává ve Vaší organizaci nějakou pozici absolvent oboru sociální pedagog? Pokud ano o jakou pozici se jedná?
9. Máte nějakou zpětnou vazbu od osob, kterým pomáháte?
10. Myslíte si, že Vámi poskytovaná pomoc je pro tyto osoby dostačující?
11. Na závěr je něco, co byste ze svého pohledu uvítal/a ve své praxi?

Během rozhovoru jsem pokládal doplňující otázky, které jsou přímo začleněny v odpovědích respondentů.

Rozhovor č. 1 – Intervenční centrum Brno

1. Na úvod mi dovoluňte se zeptat, v jakém oboru máte vzdělání, jaká je Vaše dosavadní praxe u této organizace?

Vzdělání mám v oboru sociální pedagogika a poradenství na Filozofické fakultě Masarykovi univerzity a zároveň mám ještě učitelství pro střední školy. Praxi mám od roku 2009 což je nějakých 7 let.

2. Jakou zastáváte v této organizaci funkci, setkáváte se přímo s oběťmi domácího násilí?

V posledních třech letech jsem byla zástupce vedoucího, nyní asi cca 1,5 roku jsem vedoucím intervenčního centra. S oběťmi se setkávám přímo.

3. Jakou pomoc přesně poskytuje tato organizace lidem postiženým domácím násilím? Jste státní či nestátní organizací?

Pracujeme s lidmi, kteří nás kontaktují tzv. nízkoprahově, tzn., že si na nás našli kontakt za pomoci letáku nebo se na nás obrátí jiným způsobem. Také pracujeme s lidmi, u kterých došlo k institutu vykázaní, o čemž od policie dostáváme informace. Na základě úředního záznamu od policie poté kontaktujeme ohrožené osoby uvedené v tomto záznamu. Pomoc, kterou nabízíme je sociálně právní poradenství, právní poradenství popř. psychologická podpora. Dále nabízíme nadstandardní činnosti, které jsou spolufinancované klientem. Jedná se o spolupráci s advokátní kanceláří v rámci jednoho projektu, který nyní máme. Když vyhodnotíme, že se jedná o indikovaný případ, má klient možnost se bezplatně nechat zastoupit touto advokátní kanceláří, jsou zde však jasně stanovené podmínky, které musí být splněny. Jsme nestátní organizací. Intervenční centrum je sociální služba daná zákonem, ale která organizace ho bude mít pod sebou, už zákon neřeší. V každém kraji je to tedy trošku jinak.

4. Komu nejčastěji poskytujete pomoc? Poskytujete pomoc i násilným osobám?

Většinu klientek máme žen, ale pomoc poskytujeme i mužům. V poměru to bude deset mužů na sto žen, což je tedy zhruba deset procent mužů. Pomoc však poskytujeme i dětem. V organizaci SPONDEA pracujeme s celou rodinou na rozdíl od intervenčního centra, kde se pracuje výhradně s ohroženou osobou popř. s dětmi, které zažily domácí násilí. Máme projekt – „Násilí v rodině se týká všech“, který pracuje i s násilnými osobami, nemůže to však být v dikci intervenčního centra, protože zde jsou limity dané zákonem.

5. Jak se o Vaší organizaci osoby vyhledávající pomoc nejčastěji dozví?

Já si myslím, že velká část se o nás dozví od policie, když tam lidé něco řeší tak policie je na nás odkazuje. Dále se o nás dozvídají často z webových stránek, stává se nám, že lidé najdou náš informační leták např. u lékaře. Máme celkem hodně klientů, kteří si mezi sebou předají o naší organizaci informace. Určitě další organizací, která na nás odkazuje je OSPOD. Policie na nás odkáže největší část klientely, myslím si, že v procentech by se mohlo jednat asi o čtyřicet až padesát procent klientů. Když to zobecním např. na stalking, tak ten jde jen od policie.

7. Stěžují si osoby, které u Vás vyhledají pomoc na nečinnost či špatný postup jiné organizace?

Někteří ano, myslím si, že je to spíše neznalost postupů, kdy tito lidé mají nějakou představu o tom, co se mělo stát a nestalo se. Stěžují si občas na policii, OSPOD, kdy tyto sociální pracovníce jsou dle nich nečinné, nebo strani tomu druhému rodiči, což je jejich zkreslený pohled. Nemáme informace na stížnosti jiných neziskových organizacích, klienti buď neřeknou, že někam chodili nebo o tom nechtějí mluvit, co bylo příčinou změny organizace. Spíše tedy se většinou jedná o stížnosti na státní orgány než na nestátní. Myslím si, že jde o neznalost procesů a postupů. Klienti často mají naivní představy, co se stane, když tam policie přijede. Např. musí být přece někdo, kdo mu nařídí zákaz pít alkohol. Přece to musí být policie nebo soudy aj., což bývá nejčastěji. On je hodný když nepije a já potřebuji, aby přestal pít.

8. Zastává ve Vaší organizaci nějakou pozici absolvent oboru sociální pedagog? Pokud ano o jakou pozici se jedná?

Ano, jsem to přímo já, zastávám pozici vedoucí intervenčního centra. Ostatní pracovníci mají vystudované sociální obory např. sociální práce, ale se vzděláním tohoto oboru jsem v naší organizaci jediná.

6. S jakými organizacemi spolupracujete a jakým způsobem?

Spolupracujeme s policií, soudy. S nestátními organizacemi spolupracujeme na různých projektových věcech v rámci Brna. V případě, že klient nespadá přímo k nám, snažíme se ho nasměrovat na jinou organizaci, např. oběti znásilnění odkazujeme na PERSEFONU. Když to není o domácím násilí, ale jedná se o trestný čin, odkazujeme je na Bílý kruh bezpečí.

9. Máte nějakou zpětnou vazbu od osob, kterým pomáháte?

Někdy ano, máme zpětnou vazbu, když zde např. dochází k soudním sporům, posílá nám soud vyrozumění, takže alespoň zhruba víme, jak to vypadá. Když klient dlouhodobě docházel na psychologickou péči a je vázán na tohoto terapeuta, tak dá vědět, jak to s ním vypadá. Někdy se klienti vrátí za pár let, že jsou ve stejné situaci jako předtím.

10. Myslíte si, že Vámi poskytovaná pomoc je pro tyto osoby dostačující?

Myslím si, že pokud oni sami chtějí, tak dostačující je, může je to nasměrovat. My tím, že primárně sídlíme v Brně, se snažíme dojíždět na detašovaná pracoviště po celém jihomoravském kraji, aby ta dostupnost byla lepší, ale sami nezmůžeme úplně všechno. Narážíme na to, že v některých městech ten systém úplně nefunguje, není zde žádná návazná služba, kam by tito klienti mohli chodit častěji. Za nás je nemožné, abychom tam vyjížděli několikrát týdně. SPONDEA má cca kolem 20 pracovníků a v intervenčním centru je nás pět na větší úvazky a dvě osoby mají zkrácený úvazek.

11. Na závěr, je něco, co byste ze svého pohledu uvítal/a ve své praxi?

Uvítala bych, kdyby byla zákonem daná nějaká péče pro násilné osoby, protože si myslím, že to má smysl. Pracovat jen s ohroženou osobou tento problém úplně nespasí. Mít možnosti pro násilné osoby jak s nimi pracovat, aby to bylo pro tyto osoby dané např. jako vykazání. Kdy se jim organizace ozve, nabídne těmto osobám pomoc. Jednalo by se např. o zákonem danou povinnost těchto osob docházet na tyto programy. Dále by se mohla zlepšit flexibilita soudů, co se týče nařizování různých alternativních trestů. Ještě mě napadá taková mezera, když se také velmi často setkáváme s ohroženými seniory. Je zde totiž velká mezera v systému co s nimi, jak v sociální služby tak zdravotní organizace ne vždy jsou vstřícné a nám ti senioři jakoby visí. Oni totiž potřebují úplně něco jiného, než my nabízíme. Potřebovali by pomoc nějakého ubytování či pečovatelské služby.

Rozhovor č. 2 – Bílý kruh bezpečí

1. Na úvod mi dovoluňte se zeptat, v jakém oboru máte vzdělání, jaká je Vaše dosavadní praxe u této organizace?

Já jsem jednooborový psycholog, celou dobu pracuji v této profesi a mám zhruba 35 let praxe.

2. Jakou zastáváte v této organizaci funkci, setkáváte se přímo s oběťmi domácího násilí?

Já jsem manažer v Bílém kruhu bezpečí v pobočce Brno. Ano s oběťmi se setkávám přímo.

3. Jakou pomoc přesně poskytuje tato organizace lidem postiženým domácím násilím? Jste státní či nestátní organizací?

Fungujeme na základě zákona č. 45/2013 Sb. tj. nový zákon o obětech. Vše co je uvedeno v tomto zákoně poskytujeme oběti. Především ji provedeme celou kalvárií – psychologickou pomoc, právní pomoc, pokud jde o sociální služby tak i v této oblasti jsme jí nápomocni. A hlavně jí řekneme, jak vypadá celý průběh trestního řízení, jak fungují orgány činné v trestním řízení, můžeme ji doprovodit k výslechu, nebo k soudnímu jednání. Já především funguji jako pomoc, která s obětí jde k hlavnímu líčení, a sdělím jí, jak to tam vůbec vypadá. Dále také s oběťmi sepisujeme náhradu materiální a nemateriální újmy. Pokud má osoba nárok dle zákona na ochranu obětí trestného činu, tak přispějeme oběti poradenstvím v oblasti požádání peněžitého příspěvku od státu. A také jsem zapomněla říci, že máme psychoterapeutické služby. Pokud je to opravdu oběť tak může u nás mít deset sezení psychoterapie. Můžeme také přispět finančním příspěvkem z fondu Filipa Venclíka, což nejsou velké peníze a jedná se o finanční podporu v první části, když je oběť bez finančních prostředků. Můžeme také poskytnout fyzioterapii a psychoterapii v uzavřeném pražském středisku. Jsme nestátní organizací.

6. S jakými organizacemi spolupracujete a jakým způsobem?

Samozřejmě spolupracujeme s policií a to v tom smyslu, že můžeme oběti pomoci komunikovat s ní, podat trestní oznámení, můžeme být přítomni u výslechu. Dále pokud má oběť specifické problémy, se kterými jí nemůžeme pomoci, odkážeme ji na jiné neziskové organizace.

4. Komu nejčastěji poskytujete pomoc? Poskytujete pomoc i násilným osobám?

Většinou přichází ženy, muži samozřejmě přicházejí také. S dětmi až tak nepracujeme, ale pokud jsou součástí tohoto systému tak také. Avšak také i senioři přichází. Z nejvíce

části to jsou tedy ženy, můj odhad je cca sedmdesát pět procent. Ženy jsou totiž otevřené naproti mužům. Násilným osobám pomoc neposkytujeme, odkazujeme je na jiné organizace např. SPONDEA. Můj názor na legislativní úpravu pomoci násilným osobám je takový, že když tuto terapii soud nařídí a násilná osoba nebude chtít, on do té terapie docházet bude tak se stejně nic nezmění. Nicméně kdyby se ze sta lidí deset lidí zlepšilo, tak to má svůj přínos.

5. Jak se o Vaší organizaci osoby vyhledávající pomoc nejčastěji dozví?

Ano, na toto máme statistiku, z čehož víme, že nejčastěji se o nás lidé dozívají z internetu, od policie, od městské policie, máme různé billboardy, vývěsky v tramvajích. Děláme také různé akce a přednášky a také mezilidské vztahy, kdy si to lidé řeknou mezi sebou.

7. Stěžují si osoby, které u Vás vyhledají pomoc na nečinnost či špatný postup jiné organizace?

Na policii. Na nečinnost si nestěžují, ale spíše na přístup a na to, že je neinformují. Pro policii je to samozřejmě běžná záležitost, když s obětí něco sepisují. Kdežto ta oběť potřebuje další podporu a to už policie nedělá. Když my chodíme přednášet vyšetřovatelům nebo na policii, tak oni mi řeknou, že při vstupu mají plno materiálů. Jenže zapomíná ten vyšetřovatel, že osoby mají v hlavě jen svůj problém a nevidí a neslyší nic jiného. A pokud jí to ten vyšetřovatel nedá do ruky a řekne, běžte tam, však oni vám pomohou dál, tak oni to nevidí, neslyší. A je to právě problém v tom, že třeba peněžitý příspěvek státu je vázán na dva roky od doby, co se to stane, když přijde po dvou letech, tak to padá. Oni se ti lidé to dozví, až když z nich spadne ten jejich problém a jsou ochotni ve svém okolí o tom mluvit. To znamená, že v tom okolí jim řeknou a už jste byli v Bílém kruhu, tam vám třeba pomůžou. Přijdou, ale už je pozdě, což je škoda.

8. Zastává ve Vaší organizaci nějakou pozici absolvent oboru sociální pedagog? Pokud ano o jakou pozici se jedná?

Máme zde plno poradců z tohoto oboru. Pracují zde jako poradci v oblasti sociální. My máme poradce z oblasti sociální, psychologické a druhá část je z oblasti právní. Celkový počet všech poradců je cca 30 osob. Vždy tedy když je služba slouží jak poradce sociální tak i právní, aby oběť měla informace jak psychologicko-sociální a jednak i právní. Já jsem pracovníkem na 0,8 úvazku, ostatní poradci jsou dobrovolníci bez úvazku.

9. Máte nějakou zpětnou vazbu od osob, kterým pomáháte?

Zpětnou vazbu máme v tom smyslu, pokud je to oběť a vyžaduje už provést celým řízením, tak tam se to dozvíme vždy. Tam oběť řekne, že bez nás by to nezvládla, ve většině případů. Už i ten vztah s tou obětí je bližší, když s ní jsme opakovaně v kontaktu ať už telefonicky nebo osobně. Také máme zpětnou vazbu ve formě dotazníků za pomoci čtyř otázek umístěných na chodbě, ke kterým se oběti mohou vyjádřit.

10. Myslíte si, že Vámi poskytovaná pomoc je pro tyto osoby dostačující?

Pokud jsou to oběti podle zákona o obětech trestných činů tzv. zvláště zranitelné oběti, tak bych řekla, že ano. Protože pokud má ta osoba zájem, tak jsme schopni ji podpořit ve všech bodech, které jdou za sebou. No ale, pokud přijde člověk z venku, tak záleží na něm. Oni mohou chodit opakovaně, nemusí chodit jenom jednou. Ono je to totiž těžké, když jim nastíníte, jak mají postupovat, tak oni nejsou vždy na to připraveni, nejsou vyzrálí. U domácího násilí není oběť ještě rozhodnuta, takže ona si to sama promýšlí a může přijít opakovaně, avšak k tomu ji nemůžeme nutit. Vždy záleží, v jakém stavu oběť přijde, a nakonec i když podá trestní oznámení a stáhne ho, je to jen na nich i když podporu od nás mají. Nemůžeme za tyto osoby jednat. To je těžké takto odpovědět. Vždy se snažíme po všech stránkách vést oběť tak, aby to pro ni bylo nejlepší.

11. Na závěr je něco, co byste ze svého pohledu uvítal/a ve své praxi?

S nedostatkem finančních prostředků se potýká většina neziskových organizací, tímto nemohu říci, že by se nás to netýkalo. Já osobně bych uvítala, aby soudy objektivněji přistupovaly k obětem. Zrovna mi jde hlavou jeden z posledních případů, kdy oběť žena byla fyzicky napadena bývalým manželem. On dostal přes deset let, jelikož se jednalo o téměř plánovanou vraždu. Napadení skončilo těžkým otřesem mozku, poškozením věci a pracovní neschopností oběti. My jsme vyčíslili náklady na materiální újmu, což činilo 34 000,- Kč, za nemateriální újmu jsme vyčíslili na 100 000,- Kč. Soud první tedy krajský vše uznal bez mrknutí oka, násilník se však odvolal. Soud nejvyšší přiznal oběti jen újmu materiální a to ve výši 34 000,- Kč – nemateriální újmu však nikoliv. Oběť totiž opravdu trpěla symptomy, které uvedla. Ta žena s těmito symptomy bude žít celý život. Bude se obávat otevřít dveře, a když se podívá každé ráno do zrcadla, budou jí jizvy připomínat, co se stalo. Případně mi vždy tedy hrozně líto těchto obětí, že ani ta psychická podpora, ze strany toho soudu není. A to se o nemateriální újmu nejednalo o žádnou závratnou částku.

Rozhovor č. 3 - Policie České republiky - Městského ředitelství Brno Služba kriminální policie a vyšetřování pracovní skupina Domácí násilí

1. Na úvod mi dovoluňte se zeptat, v jakém oboru máte vzdělání, jaká je Vaše dosavadní praxe u této organizace?

Vzdělání mám na vysokém učení technickém a dosavadní praxe u této organizace je dvacet let u Policie České republiky.

2. Jakou zastáváte v této organizaci funkci, setkáváte se přímo s oběťmi domácího násilí?

Jsem řadový pracovník komisař. Ano setkávám se přímo s oběťmi, tak jako všichni u nás.

3. Jakou pomoc přesně poskytuje tato organizace lidem postiženým domácím násilím? Jste státní či nestátní organizací?

Policie je především represivní složka, u nás jde především o koordinaci a nasměrování obětí na další pomáhající organizace, popřípadě zprostředkujeme kontakt. Na různé psychology, neziskovky a sociální odbory atd. Policie je státní organizací.

4. Komu nejčastěji poskytujete pomoc? Poskytujete pomoc i násilným osobám?

Statisticky vzato je pořád nejvíce obětí žen. Vyloženě pomoc násilným osobám neposkytujeme, což vychází z toho, že policie je represivní složkou. Občas se u nás objeví některý z pachatelů, který má zájem s tím svým problémem něco dělat, že si třeba uvědomuje, že má afektivní sklony, že je prchlivý a nezvládá ty svoje prvotní emoce a neumí ovládat tu svoji agresi. Ale těch je opravdu málo, pak samozřejmě víme o určitých terapeutických programech, na které je můžeme nasměrovat. PERSEFONA a SPONDEA nabízí tyto terapeutické programy. Já když jsem byla na konferenci v Německu asi před deseti lety. Vím, že se tam hovořilo o justiční provázanosti těchto terapeutických programů. Tam je to uděláno tak, že pokud jsou v případě lehké formy fyzického násilí tak má násilná osoba stanoveny např. deset terapeutických sezení. Oni to mají opravdu diferenciované a je to provázané. Soudy totiž již od počátku vstupují do přípravného řízení a pracují s tím pachatelem, což u nás takto není. Naopak, co mám zkušenosti u nás, pokud není motivace, od té násilné osoby, tak žádný terapeutický program ačkoli ho absoluuje, mu nepomůže. Takže tyto nařízené programy podle mě nemají vůbec žádný efekt.

5. Jak se o Vaší organizaci osoby vyhledávající pomoc nejčastěji dozví?

Vzhledem k tomu, že náš útvar je takový specifický v tomhle kdy se snažíme o sobě dávat vědět a spolupracujeme s interdisciplinárním týmem pro město Brno. Tak tam je spousta

aktivit směrem k veřejnosti, různé letáky se vydávají. Konají se různé akce a výstavy, konference, besedy s občany. Takže si myslím, že v rámci Brna je dost velká prezentace domácího násilí v rámci interdisciplinárního týmu. A právě v té souvislosti se dovídají i o nás o existenci našeho útvaru. My máme své letáky, které jsme vydali v rámci spolupráce s interdisciplinárním týmem a s krajským úřadem jihomoravského kraje. Kde uvádíme kontakty i jakoby takovou náplň činnosti našeho útvaru. Tyto letáky jsme distribuovali veřejnosti. A samozřejmě, když je čas od času nějaká tiskovka, tak spolupracujeme s médii, aby se to dostalo mezi lidi. Lidé tedy naši pomoc vyhledávají nejen na doporučení či odkaz podřízených článků policie.

6. S jakými organizacemi spolupracujete a jakým způsobem?

Ve své podstatě spolupracujeme se všemi organizacemi zabývajícími se pomocí obětí domácího násilí. Přicházíme s nimi do kontaktu, pokud mají nějaké klienty, domlouváme s nimi další postup v rámci pomoci těm klientům. Každá organizace má trochu jiné zaměření a nabízí různé programy, podle čehož směřujeme oběti na konkrétní organizaci podle specifik, které osoba požaduje.

7. Stěžují si osoby, které u Vás vyhledají pomoc na nečinnost či špatný postup jiné organizace?

Občas si lidé samozřejmě stěžují, ale to spíš vyplývá z toho, že nemají úplně reálné představy o tom co vlastně chtějí za pomoc. Musejí si také uvědomit, že každá organizace má své limity. Tohle vychází hlavně z neznalosti postupů a možností, limitů dané organizace, z čehož pak může vyplývat nespokojenost.

8. Zastává ve Vaší organizaci nějakou pozici absolvent oboru sociální pedagog? Pokud ano o jakou pozici se jedná?

Vím, že několik kolegů tento obor má vystudovaný, myslím si, že jsou asi tři. Zastávají zde pozici řadové tak jako my všichni.

9. Máte nějakou zpětnou vazbu od osob, kterým pomáháte?

Občas ano, občas se stane, že se s těmito lidmi setkáme znovu při nějaké jiné příležitosti nebo se doslechneme, že začali nový život nebo tak, ale toto je víceméně minimálně.

10. Myslíte si, že Vámi poskytovaná pomoc je pro tyto osoby dostačující?

Zase to vyplývá z postavení policie ve společnosti. Ta naše pomoc je určitým způsobem limitována, od toho jsou ty organizace. My spíše máme za úkol jakoby je nasměrovat na

tyto organizace nebo další pomáhající složky. Policie je především represivní naším úkolem je objasnit to, zjistit, co tam je za problém, případně se snažit dostat pachatele před soud.

11. Na závěr je něco, co byste ze svého pohledu uvítal/a ve své praxi?

Velkým problémem co já si myslím za ty roky, co jsem si všimla, tak i když neziskové organizace oběti pomůžou po právní či psychologické stránce, policie pomůže v rámci svých možností. Pachatel je řekněme postaven před soud, je pravomocně odsouzen to znamená, že i soudy fungují tak jak mají. Přesto pořád to neřeší celou situaci té rodiny a největší problém toho všeho je, že oni nemají možnost, kde jinde bydlet. V našem systému, který máme tady u nás v ČR je absence nějakých sociálních bytů, nějakých možností kam by se ohrožená osoba mohla přestěhovat, kde by mohla bydlet. Protože i azylové domy mají omezený čas, kde ona může bydlet a nemůže tam být dlouho. Podle mého názoru je tady absence legislativy v rámci sociálního systému kolem bydlení obětí.

Rozhovor č. 4 – Persefona

1. Na úvod mi dovoluňte se zeptat, v jakém oboru máte vzdělání, jaká je Vaše dosavadní praxe u této organizace?

Mám vysokoškolské vzdělání v oboru právo a právní věda. Má praxe je na pozici právničky od roku 2009 dosud.

2. Jakou zastáváte v této organizaci funkci, setkáváte se přímo s oběťmi domácího násilí?

Já jsem právnička – poradenský pracovník. Ano, setkávám se přímo s oběťmi domácího násilí.

3. Jakou pomoc přesně poskytuje tato organizace lidem postiženým domácím násilím? Jste státní či nestátní organizací?

Jsme nestátní neziskovou organizací. Obětem domácího násilí poskytujeme komplexní pomoc. Zejména poradenství sociální, právní a psychologické. Dále psychoterapii, skupinové aktivity, mezi něž patří pravidelně svépomocná a terapeutická skupina,

nepravidelně výtvarné aktivity, kurzy sebeobrany. Dle kapacity i např. doprovod na úřady, terénní výjezdy apod.

4. Komu nejčastěji poskytujete pomoc? Poskytujete pomoc i násilným osobám?

Nejčastěji pomoc poskytujeme obětem domácího násilí, dále obětem sexuálního násilí a také osobám blízkým. Nabízíme také terapeutický program pro osoby, které mají potíže se zvládnutím agrese. Pracujeme pouze s osobami staršími 18 let. Služby poskytujeme ženám i mužům. Nenabízíme párovou terapii. Jsme schopni v rámci našich projektů klientům zprostředkovat i bezplatné zastoupení advokátem anebo bezplatnou psychologickou pomoc pro děti.

5. Jak se o Vaší organizaci osoby vyhledávající pomoc nejčastěji dozví?

Nejsem schopna vyhodnotit, který ze způsobů je nejčastější, ale mezi velmi časté určitě patří internet, kdy si kontakt sami vyhledají. Dále doporučení jiných institucí – často OSPOD, někdy PČR, někdy lékař. Doporučení jiných klientů, veřejné akce, rozhovory v médiích, letáčky apod.

6. S jakými organizacemi spolupracujete a jakým způsobem?

Velmi široká otázka. Na úrovni konkrétního klienta spolupracujeme zejména s OSPODy, PČR, někdy soudy. Spolupráce však závisí na souhlasu klienta a dožádání konkrétních institucí. Jedná se zejména o zprávy o spolupráci s klientem. Dále klienty, pokud je potřeba, odesíláme do jiných sociálních služeb jako např. krizové centrum pro děti, občanské poradny v rámci dluhového poradenství. Jsme také členy Interdisciplinárního týmu města Brna proti domácímu násilí. Dále interdisciplinárního týmu města Brna proti sexuálnímu násilí. Tyto týmy mají mimo jiné i své řešitelské skupiny, na kterých můžeme řešit případ konkrétního klienta s jeho souhlasem. Na tato setkání lze pozvat všechny instituce, které už jsou do případu klienta zapojeny. Zpravidla se jedná o OSPOD, PČR, někdy intervenční centrum. Na celorepublikové úrovni jsme např. aktivními členy Výboru pro prevenci domácího násilí při Radě vlády České republiky pro rovné příležitosti žen a mužů, dále Koalice organizací proti domácímu násilí. Pro více informací doporučuji nahlédnout na naše webové stránky.

7. Stěžují si osoby, které u Vás vyhledají pomoc na nečinnost či špatný postup jiné organizace?

Ano, stává se to. Nejčastěji se jedná o postup PČR, OSPODu, soudu, přestupkových komisí. Stává se nám však, že přijdou klienti nespokojeni i z jiné organizace stejného zaměření jako jsme my.

8. Zastává ve Vaší organizaci nějakou pozici absolvent oboru sociální pedagog? Pokud ano o jakou pozici se jedná?

Ne, v naší organizaci nikdo takový nepracuje.

9. Máte nějakou zpětnou vazbu od osob, kterým pomáháte?

Ano. Pokud se jedná o dlouhodobější spolupráci, zpravidla při ukončování spolupráci vyplňují anonymní hodnotící dotazník. Někteří klienti dávají zpětnou vazbu sami od sebe při rozhovoru, na závěr konzultace, např. jako poděkování.

10. Myslíte si, že Vámi poskytovaná pomoc je pro tyto osoby dostačující?

Ve většině případů ano, záleží samozřejmě na vůli této osoby. Vše se také odvíjí od financí, což je problémem všech neziskových organizací.

11. Na závěr je něco, co byste ze svého pohledu uvítal/a ve své praxi?

Toho je mnoho. Když začnu financováním, uvítala bych, kdyby na naši činnost dával pravidelně větší část financí stát. V současné chvíli činnost financujeme z mnoha zdrojů, různých projektů, což je spojeno s obrovskou administrativou, která potom zabírá až příliš velkou část našich pracovních úvazků. Dále by se mi líbila lepší spolupráce zejména se státními institucemi, jednak aby i jejich přístup byl vždy jednotný a profesionální a také aby byli citlivější na problematiku domácího i sexuálního násilí. Uvítala bych jejich větší zájem o informace a spolupráci v konkrétních případech.

Rozhovor č. 5 - Magdalenium

1., 2. Na úvod mi dovoluňte se zeptat, v jakém oboru máte vzdělání, jaká je Vaše dosavadní praxe u této organizace? Jakou zastáváte v této organizaci funkci, setkáváte se přímo s oběťmi domácího násilí?

Vzdělání mám zdravotně sociální na fakultě v Ostravě, pracuji 15 let u této organizace z toho 4 roky v přímé péči jako sociální pracovník. Zbývajících 11 let pracuji ve vedení organizace a jako projektový manager. První čtyři roky jsem byla v přímém kontaktu s oběťmi, nyní už nejsem v přímé péči.

3. Jakou pomoc přesně poskytuje tato organizace lidem postiženým domácím násilím? Jste státní či nestátní organizací?

Pracujeme celých 15 let pouze s oběťmi domácího násilí, poslední dva roky se zaměřujeme i na svědky domácího násilí, konkrétně děti. Jsme nestátní organizace. My máme azylové domy na neveřejných adresách v Brně. Psychologickou pomoc, právní pomoc, máme také dětského psychologa. Nabízíme práci nejen klientkám, které jsou zde ubytované, ale i klientkám, které už ubytovány nejsou a dochází na externí poradenství. Dle zákona o sociálních službách mohou být ženy ubytovány max. jeden rok. Klientky zde však bývají ubytovány převážně po dobu 8 měsíců.

4. Komu nejčastěji poskytujete pomoc? Poskytujete pomoc i násilným osobám?

Pomoc poskytujeme jen obětem, v našich azylových domech mohou být ubytovány pouze ženy a pak ženy s dětmi. Co se týká externího poradenství tak můžeme nabídnout pomoc i mužům, u nich je to však sporadické. Za patnáct let v externím poradenství se mohlo vyskytnout asi tak pět mužů takže více jak 99 procent žen. Násilným osobám pomoc neposkytujeme.

5. Jak se o Vaší organizaci osoby vyhledávající pomoc nejčastěji dozví?

Osoby se o nás nejčastěji dozívají přes OSPODy, policii, soudy a intervenční centra. Dále se o nás mohou dozvědět přes tiskoviny, poskytujeme také letáky na policii a OSPODy. Jsme členy interdisciplinárního týmu města Brno, děláme také besedy pro veřejnost a studenty.

6. S jakými organizacemi spolupracujete a jakým způsobem?

V rámci jednotlivých kazuistik převážně s OSPODy, dále nás klientky kontaktují samy, přes policii a velmi sporadicky nás kontaktují přes intervenční centra. OSPOD si posílá

dožádání, kdy je zajímavá, jak se situace klientky vyvíjí – konkrétně je zajímavá péče o děti. Co se týká policie, tak podáváme trestní oznámení, poskytujeme také doprovod klientky na výslech. Policie nám také poskytuje doprovody ohrožených osob.

7. Stěžují si osoby, které u Vás vyhledají pomoc na nečinnost či špatný postup jiné organizace?

Jsou klientky, u kterých evidujeme, že nebyly spokojeny s postupem jiných organizací. Tyto bych rozdělila asi do tří skupin a to na ty, které neznají postupy a možnosti konkrétní organizace, ty které jsou určitě osobnostně nastavení (např. nedodržují pravidla soužití), ty kterým opravdu bylo ukřivděno. Může se stát, že i u některých našich klientek může být evidována stížnost, což vyplývá ze společného soužití v azylových domech, na které si osoby musejí zvyknout. Toto vyplývá právě z osobnostního nastavení klientky. Nemyslím si však, že by se jednalo o chyby z naší organizace.

8. Zastává ve Vaší organizaci nějakou pozici absolvent oboru sociální pedagog? Pokud ano o jakou pozici se jedná?

Samozřejmě máme, momentálně dva a jsou na pozici sociální pracovník.

9. Máte nějakou zpětnou vazbu od osob, kterým pomáháte?

Určitě máme, většinou pozitivní, jedná se o zpětné vazby ústní a písemné. Dokonce i takové, že nám pošlou z jiných institucí děkovné dopisy, které dostaly od klientek.

10. Myslíte si, že Vámi poskytovaná pomoc je pro tyto osoby dostačující?

V tuto chvíli co nám chybí, jsou asistované styky, v Brně žádná organizace toto nedělá. Myslím, že naše služby jsou dostačující. Máme externě 60 klientek a 45 klientek umístěných v azylových domech za rok. Kapacitně nám to tedy vystačí. Jelikož došlo v jihomoravském kraji v letošním roce k ponížení finančních příspěvků, máme nyní kolem 8-9 zaměstnanců. Koncem roku by se finance měly opět navýšit, takže bych asi 5 zaměstnanců chtěla vzít zpět, tak jak to bylo předtím.

11. Na závěr je něco, co byste ze svého pohledu uvítal/a ve své praxi?

Co se týká legislativy, tam by strašně pomohlo, aby speciální azylové domy pro domácí násilí byly oddělené od klasických azylových domů. Souvisí to s tím, aby se v těchto domech nacházela i krizová lůžka. My třeba, když spolupracujeme s policií, kdy policie provede vykazání a ohrožená osoba nadále se obává zůstat ve společném obydlí, tak bychom rádi ohrožené osobě nabídli krizové lůžko, bohužel však nemůžeme jak

z kapacitních důvodů tak finančních. Dále je potřeba pokud chce stát mít kvalitní sociální služby zajistit stabilní financování sociálních služeb, což tomu bohužel zatím neodpovídá. Co se týká násilných osob, tak si myslím, že nejsou dostatečně motivované, v případě, že by bylo uzákoněno jejich docházení na terapeutické programy, mohlo by to být jistým přínosem.

4.3 Analýza výzkumu

Zakotvená teorie je návrh hledání specifické teorie, týkající se vymezené populace, prostředí nebo doby. Máme tři základní prvky zakotvené teorie, jedná se o koncepty, kategorie a propozice jinak řečeno tvrzení. Zakotvená teorie se induktivně odvozuje v procesu zkoumání jevu, nezačíná teorií, nýbrž se začíná s oblastí studia a zkoumá se vše, co vyjde na povrch.⁴⁷ Analýzu rozhovorů jsem provedl za pomoci otevřeného kódování. Jde o metodu vyhodnocování a interpretace, kdy výzkumník průchodem daty v nich odhaluje určitá témata, které mají vztah k výzkumným otázkám nebo k přečtené literatuře. Výzkumník zvažuje své a cizí myšlenky a názory, což ho následně přivede k novým objevům.⁴⁸ Následnou analýzou mi vyplynulo na povrch 12 kategorií, tyto jsem pojmenoval za pomoci pojmů, které se v analyzovaných rozhovorech objevují.

Kategorie č. 1 - Praxe (pojmy - vzdělání, funkce, praxe)

Všichni dotazovaní mají praxi v oboru nejméně sedm let, jeden z dotazovaných má vystudovaný obor sociální pedagog a jeden z dotazovaných nemá vzdělání přímo v oboru. Čtyři z dotazovaných respondentů pracují na vedoucích pozicích, z nich jeden respondent se s oběťmi nesetkává přímo.

Kategorie č. 2 - Poskytovaná pomoc (pojmy - sociální, právní, psychologické)

Neziskové organizace zpravidla nejčastěji nabízejí pomoc právní, sociální a psychologickou. Mezi další formy pomoci patří skupinové aktivity, psychoterapie, doprovody k soudům, doprovody k výslechům, jako zajímavost uvádím např. kurzy sebeobrany a mnohé další. Každá organizace nabízí své specifické formy pomoci. Policie naopak je represivní složkou pomoc obětem nabízí ve smyslu odkazu na různé pomáhající organizace. Všechny dotazované organizace poskytují nejčastěji pomoc ženskému pohlaví, dle sdělení respondentů muži vyhledávají pomoc sporadicky. Dvě z dotazovaných

⁴⁷ HENDL, J., *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Praha: Portál, 2008, s. 243-245.

⁴⁸ HENDL, J., *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Praha: Portál, 2008, s. 247-248.

organizací poskytují pomoc i násilným osobám ve formě terapeutických programů, konkrétně se jedná o SPONDEU a PERSEFONU.

Kategorie č. 3 - Propagace (pojmy - policie, OSPOD, letáky, veřejné akce)

Bylo zjištěno, že všechny dotázané organizace různým způsobem propagují svoji činnost, ať už se jedná o různé besedy, konference, veřejné akce. Každá z organizací vydala propagační materiál ve formě letáků a tyto jsou strategicky rozmístěny – policie, lékař, městská hromadná doprava. Dalšími způsoby přenosu informací o organizacích jsou na doporučení různých institucí jako je policie, OSPOD, městská policie, lékař.

Kategorie č. 4 - Stížnosti (pojmy - policie, OSPOD, neznalost postupů)

Na základě otázky bylo zjištěno, že si osoby vyhledávající pomoc u dotazovaných organizací stěžují a to ve většině případů na státní organizace jako je policie nebo OSPOD. Avšak tvrzením většiny respondentů bylo zjištěno, že je to zapříčiněno nereálnými představami a neznalostí procesů, postupů a možností dané organizace, na kterou si stěžují. Naopak v organizaci BKB bylo zjištěno, že si klienti stěžují na přístup ze strany policie – zejména na nedostatek informací o následné pomoci jiných organizací.

Kategorie č. 5 - Sociální pedagog (pojmy - pozice sociální pracovník, poradce)

Položenou otázkou bylo zjištěno, že absolvent oboru sociální pedagogika našel uplatnění ve čtyřech organizacích z pěti dotazovaných. V nich pracuje na pozicích jak vedoucích tak řadových, ve většině případů se jedná o sociální poradenství.

Kategorie č. 6 - Spolupráce (pojmy - policie, OSPOD, soudy, interdisciplinární tým)

Organizace spolupracují nejčastěji s policií, OSPODy a soudy, jednotlivé neziskové organizace si mezi sebou spíše konkurují. Každá z organizací však nabízí různé druhy pomoci, někdy se tedy stane, že se navzájem doporučí klientovi. Organizace spolu také spolupracují v rámci interdisciplinární spolupráce anebo na různých projektech. Policie naopak využívá všech organizací na základě potřeb klienta.

Kategorie č. 7 - Zpětná vazba (pojmy - dotazník, ústně, písemně)

Nejvíce zpětné vazby mají organizace díky dotazníkům, které jsou poté předmětem vyhodnocování, dalšími formami zpětné vazby je písemné a ústní poděkování klientů.

Kategorie č. 8 - Dostatečnost (pojmy - vůle, finance)

Většina dotazovaných organizací považuje jimi poskytovanou pomoc za dostačující. Neziskové organizace se potýkají s nedostatkem financí, což zapříčiňuje jisté omezení v nabízených službách a možnostech dané organizace. Nedostatek financí má za následek např. nižší počet zaměstnanců, což jak uvádí respondent z intervenčního centra, se podepisuje na omezené možnosti dojíždět na detašovaná pracoviště v celém jihomoravském kraji.

Kategorie č. 9 - Finance (finanční prostředky, nezisková organizace, stabilita)

Co se týká neziskových organizací, všechny se shodly v bodě nedostatečného financování, konkrétně se jedná o požadavek stabilního financování sociálních služeb státem. Jelikož jak uvádí jeden z respondentů je jejich činnost financována z mnoha zdrojů a různých projektů, což má za následek přemíru administrativy a následné zaneprázdnění zaměstnanců.

Kategorie č. 10 - Násilná osoba (pojmy - legislativa, motivace)

Dalším fenoménem, na který jsem při rozvoru narazil, je požadavek na pomoc násilným osobám. Jednalo by se o pomoc formou terapie, která by byla součástí legislativy, a byla by soudem nařízena násilným osobám obdobně jako vykázání. Na tento jev mají respondenti dvě různé úrovně pohledu. První je taková, že by tuto možnost uvítali, jelikož se domnívají, že práce s násilnými osobami má smysl a nestačí pracovat jen s ohroženými osobami, také vidí nízkou motivaci u násilné osoby ve smyslu docházet na tyto programy ve formě dobrovolnosti. Druhá úroveň pohledu je taková, že nařízení těchto programů nemá u násilných osob smysl, jelikož zde bude chybět vlastní iniciativa a motivace násilné osoby. Rozhodně zajímavý je názor, že pokud by se tímto programem deset násilných osob ze sta zlepšilo, mohlo by to pro společnost mít svůj přínos.

Kategorie č. 11 - Azylové domy (krizové lůžko, sociální byt)

Další požadavek respondentů se týkal azylových domů, za prvé v našem systému chybí jakési sociální byty, ve kterých by mohly bydlet oběti domácího násilí se svojí rodinou, zřízené azylové domy jsou jen na omezenou dobu a jejich kapacity jsou omezené. Druhým požadavkem je, aby speciální azylové domy pro domácí násilí byly legislativně odděleny od klasických azylových domů, toto souvisí s následným zřízením krizových lůžek v těchto domech.

Kategorie č. 12 - Spolupráce (soudy, objektivnost, flexibilita)

Posledním poznatkem od neziskových organizací je, aby se zlepšila spolupráce se státními institucemi, konkrétně jednotnost přístupu, profesionalita a citlivost k dané problematice, zlepšení flexibility soudů co se týká nařizování alternativních trestů a jejich objektivnosti ve vztahu k obětem.

ZÁVĚR

Bakalářská práce byla zaměřena na pomoc obětem ze strany státních a nestátních institucí. V teoretické části jsem chtěl čtenáře uvést do této problematiky, seznámit ho s pojmem domácí násilí, jeho znaky a formami, provést ho možnými účastníky domácího násilí. Dalšími kapitolami teoretické části jsem čtenáře zasvětil do domácího násilí z právního hlediska, představil jsem, jakou pomoc nabízí státní a nestátní instituce a jak se do tohoto jevu může zapojit sociální pedagog.

Praktickou část jsem věnoval kvalitativnímu výzkumu za pomoci polostrukturovaného rozhovoru, a to konkrétně s pěti organizacemi nacházejícími se na teritoriu města Brna. Musím říci, že zprvu jsem z rozhovorů měl trochu obavy, jak z neznámého prostředí, tak z trémy. Ale nezbývá mi než konstatovat, že veškeré rozhovory s respondenty se nesly ve velice přátelském duchu, takže ze mě ihned veškeré obavy a tréma opadly. Rozhovor byl prováděn vždy s jedním členem dané organizace, předmětem nebylo zkoumání odpovědí všech členů organizace, odpovědi v rozhovoru tedy mohou být subjektivními názory a postoji dotazovaného jedince.

Cílem výzkumu bylo zjistit, jakou pomoc poskytují vybrané nestátní organizace a policie účastníkům domácího násilí a to jak obětem, tak násilným osobám. Zjistit, které osoby nejčastěji vyhledávají pomoc těchto organizací. Porovnat postoje dotazovaných, jejich názory na danou problematiku. Analýzu rozhovorů jsem provedl pomocí metody zakotvené teorie a otevřeného kódování, výsledkem analýzy bylo dvanáct kategorií. Rozhovorem bylo zjištěno, že nestátní organizace nabízejí nejčastěji právní, sociální a psychologickou pomoc, každá z těchto organizací nabízí své specifické formy pomoci. Policie jako taková je represivní složkou, obětem tedy nabízí pomoc ve smyslu odkazu na tyto organizace. Násilným osobám je poskytována pomoc ve formě terapeutických programů a to od dvou z pěti dotazovaných organizací konkrétně jde o SPONDEU a PERSFONU. Dále z výzkumu vyplývá, že nejčastěji vyhledávají u těchto organizací pomoc ženy, muži spíše sporadicky. Fenomén, který mě zaujal, je že klienti nestátních organizací si stěžují na státní organizace ve většině případů na policii, OSPOD a soudy. Avšak nejzajímavější je tvrzení respondentů, že se vždy zpravidla jedná o neznalost procesů, postupů a možností organizace, na kterou si stěžují. Při svém výzkumu jsem narazil také na několik nových jevů, které by byly přínosem pro dotazované organizace.

Konkrétně se jedná o legislativně zakotvenou pomoc pro násilné osoby ve formě povinných terapeutických programů. Také se jedná o problematiku s azylovými domy, kdy dle požadavků respondenta jich je nedostatek, jiný respondent zase vidí perspektivu v legislativním oddělení speciálních azylových domů od klasických azylových domů, kdy by následně mohly poskytovat krizová lůžka ohroženým osobám. Na čem se však shodly všechny neziskové organizace, je nedostatek finančních prostředků, na což bohužel doplácí lidé v nepříznivé životní situaci. Uvítaly by proto stále financování ze státního rozpočtu. Co však musím zdůraznit je příběh, který mě šokoval, uvedený v rozhovoru s respondentem z BKB. Kde zmiňuje, jak pomohly ohrožené osobě, která byla těžce napadena svým exmanželem, ten na ní spáchal trestný čin ublížení na zdraví, čímž jí způsobil trvalé jizvy jak v obličeji, tak i na duši, nemluvě o její rekonvalescenci. Když požadovali u soudu vyrovnání za majetkovou újmu (34 000,-Kč) a nemajetkovou újmu (100 000,-Kč), tak krajský soud sice uznal obě požadované částky, ale obžalovaný se odvolal a nejvyšší soud uznal jen majetkovou újmu. Nedivím se tedy, že dotyčná respondentka volá po větší objektivnosti soudů ve vztahu k obětem.

Závěrem bych chtěl říci, že během zpracování mé bakalářské práce se mi podařilo hlouběji proniknout do problematiky domácího násilí. Na základě zjištěných poznatků se domnívám, že se mi podařilo splnit cíl bakalářské práce. Bakalářská práce je tak pro mě přínosem do budoucnosti a získané poznatky rozhodně využiji ve své praxi. Doufám, že stejně tak bude přínosem i pro ostatní čtenáře. Tuto práci by jistě mohli využít nově nastupující policisté vykonávající službu na území města Brna, k zdokonalení a prohloubení jejich znalostí v této problematice.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

BEDNÁŘOVÁ, Z., MACKOVÁ, K., WUNSCHOVÁ, P., BLÁHOVÁ, K. *Domácí násilí: Zkušenosti z poskytování sociální a terapeutické pomoci ohroženým osobám*. Praha: Acorus, 2009, ISBN: 978-80-254-5422-0

BUSKOTTE, A. *Z pekla ven. Žena v domácím násilí*. Brno: Computer press, 2008, 176 s. ISBN 978-80-251-1786-6

CONWAY, H. *Domácí násilí. Příručka pro současné i potenciální oběti*. Praha: Albatros, 2007, 159 s. ISBN 9788000015507

ČÍRTKOVÁ, L., VITOUŠOVÁ, P. a kol. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů. Příručka pro pomáhající profese*. Praha: Grada Publishing, 2007, 192 s. ISBN 978-80-247-2014-2

DOMACINASILI.CZ: informační portál o domácím násilí [online]. [cit. 2016-03-04].

Dostupné z: <http://www.domaci-nasili.cz/Download/web-statistiky-cerven-2015.pdf> [cit. 2016 - 03 - 04]

DUFKOVÁ, I., ZLÁMAL, J., *Domácí násilí: se zaměřením na problematiku obětí*. Praha: Střední policejní škola Ministerstva vnitra v Praze, Středisko pro výchovu k lidským právům a profesní etiku, 2005, 52 s. ISBN 80-239-5686-8

GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000, 207 s. ISBN 80-85931-79-6

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. 2. vyd. Praha: Portál, 2008, 408 s. ISBN 978-80-8367-485-4

MAGDALIENIUM.CZ: informační portál o pomoci obětem domácího násilí [online]. [cit. 2016-03-01].

Dostupné z: <http://www.magdalenium.cz/index.php?nid=4875&lid=cs&oid=1563542>

MARVÁNOVÁ-VARGOVÁ, B., POKORNÁ, D., TOUFAROVÁ, M. *Partnerské násilí*. Praha: Linde nakladatelství s.r.o., 2008, 159 s. ISBN 80-86131-76-4

PLŠKOVÁ A., *Quo vadis, sociální pedagogiko? Časopis Prevence*. 2012. ISSN 1214-8717

RADVAN, Eduard a Michal VAVŘÍK. *Metodika psaní odborného textu a výzkum v sociálních vědách*. Brno: Institut mezioborových studií Brno, 2012, 62 s. ISBN 978-80-87182-25-3

STŘÍLKOVÁ, P., FRYŠTÁK, M. *Vykázání jako prostředek ochrany před domácím násilím*. Ostrava: Key Publishing, 2009, 91 s. ISBN 9788074180200

ŠEDIVÁ, M., ŠEVČÍK, D., ŠTĚRBOVÁ, M., VEDRA, V., VITOUŠOVÁ, P. *Metodický rámec interdisciplinární spolupráce na místní úrovni při řešení domácího násilí*. Praha: Bílý kruh bezpečí, o.s., 2007, 54 s. ISBN 978-80-239-9449-0

ŠEVČÍK, D., ŠPATENKOVÁ, N. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. 1.vyd. Praha: Portál, 2011, 186 s. ISBN 9788073676902

Ústavní zákon číslo 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, v posledním znění.

VENGLÁŘOVÁ, M., *Průvodce partnerským vztahem*. Vyd. Praha: Grada Publishing, a.s., 2008, 128 s. ISBN 978-80-247-2054-8

VOŇKOVÁ, J. *Vaše právo: první právní pomoc ženám, obětem domácího násilí*. 3. vyd. Praha: ProFem, 2004, 68 s. ISBN 80-239-3478-3

VOŇKOVÁ, J., SPOUSTOVÁ, I. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. 2. vyd. Praha: ProFem, o.p.s., 2008, 194 s. ISBN 978-80-903626-7-3

Zákon č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, v posledním znění.

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, v posledním znění.

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, v posledním znění.

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, v posledním znění.

Zákon č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím, v posledním znění.

Zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád, v posledním znění.

Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, v posledním znění.

Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, v posledním znění.

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

BKB	Bílý kruh bezpečí
CAN	Child Abuse and Neglect (syndrom týraného a zneužívaného dítěte)
EAN	Elder Abuse and Neglect (syndrom týraného a zneužívaného seniora)
IC	Intervenční centrum
MŘ PČR	Městské ředitelství Policie České republiky
OSPOD	Orgán sociálně právní ochrany dětí
PSP	Posttraumatická stresová porucha
ROSA	Nezisková organizace pro týrané ženy
SARA DN	Spousal Assault Risk Assessment (metoda k posouzení rizik domácího násilí)

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1 SARA DN

Příloha č. 2 Statistika

Příloha č. 3 Seznam intervenčních center

Příloha č. 1: SARA DN



sara dn
pomůcka pro policisty

OTÁZKY ke zjištění rizika eskalace domácího násilí

DOMÁCÍ NÁSILÍ

Domácí násilí (dále jen dn) je především fyzické, psychické anebo sexuální násilí, ke kterému dochází mezi blízkými osobami. O domácí násilí se jedná vždy, pokud jsou přítomny všechny následující znaky.

KLÍČOVÉ ZNAKY DN

- 1) **OPAKOVÁNÍ A DLOUHODOBOST** – z jednoho útoku jakéhokoli charakteru ještě nelze určit, zda jde o domácí násilí. Může to však být jeho začátek. *Ptejte se na minulé incidenty, na předešlé zákroky PCR, na úrazy apod.*
- 2) **ESKALACE** – domácí násilí se stupňuje od útoků proti lidské důstojnosti k fyzickým útokům až k závažným trestným činům ohrožujícím zdraví a život. *Ptejte se, jak často se incidenty opakují a zda roste intenzita útoků či výhrůžek.*
- 3) **JASNÉ A NEZPOCHYBNITELNÉ ROZDĚLENÍ ROLÍ** na ohroženou osobu a násilnou osobu – domácím násilím nejsou vzájemná napadání, hádky, rvačky, spory, kde je rovné nebo střídané postavení stran incidentu. *Ptejte se, kdo je ohrožen a kdo ubližuje.*
- 4) **NEVĚŘEJNOST** – domácí násilí probíhá zpravidla za zavřenými dveřmi bytu či domu, stranou společenské kontroly. *Ptejte se, kdy a kde k násilí dochází.*

sara dn

SOUBOR RIZIKOVÝCH FAKTORŮ KE ZJIŠTĚNÍ HROZBY BUDOUCÍHO DN

V případě, že na místě zákroku identifikujete situaci jako domácí násilí, doporučujeme vám položit následující katalog otázek. Ty pomohou vám i ohroženým osobám uvědomit si reálné riziko současného a budoucího ohrožení. Zdrojem informací, tj. osobou, která na otázky odpoví, může být ohrožená osoba, oznamovatel (např. sousedé), ale i násilná osoba.

Otázky jsou orientačním vodítkem a slouží k rychlému a správnému rozhodnutí o dalším postupu. Otázky pokládejte v souvislosti s aktuálním incidentem a zajímejte se také o incidenty předchozí, protože domácí násilí je násilím na pokračování. V této fázi zákroku není nutné provést písemný záznam, je-li to možné, doporučuje se pořídit záznam zvukový.

K vyhodnocení budoucího možného rizika dn použijte vlastní úvahu. Zvažte další kroky a opatření. Ze škály možných opatření zvolte vždy takové, které bude s přihlédnutím ke konkrétní situaci maximálně bezpečné pro ohroženou osobu.


Například:

- přivolejte další policisty
- zvažte opatření podle trestního řádu nebo zákona o PCR
- po 1. 1. 2007 zvažte „vykázání“ podle zákona č. 135/2006 Sb.
- doporučte azylové zařízení nebo jiné bezpečné místo
- počítejte ohroženou osobu o bezpečnostním plánu
- informujte OSPOD o dětech v rodině
- předejte ohrožené osobě kontakt na DONA linku



DONA linka
POMOC OBĚTEM
DOMÁCÍHO NÁSILÍ
2 51 51 13 13

Tento dokument vydává Bliž krah bezpečí, o.s. v rámci projektu „Regionální podpora informovanosti a nonstop linie pomoci obětem domácího násilí“, projekt spolufinancuje Evropská unie a vláda České republiky.



sara dn

3x5 otázek na rizikové faktory

ODDÍL 1 NÁSILÍ VE VZTAHU K BLÍZKÉ OSOBĚ

- 1) **Dopouští se násilná osoba závažného fyzického nebo sexuálního násilí?**
– např. fyzické útoky a sexuální násilí, pokusy o ně, použití zbraní
- 2) **Vyhrožuje závažným násilím, sděluje své násilné úmysly?**
– např. vyjadřuje vražedné nebo agresivní myšlenky, plány, ničí oblíbené věci ohrožené osoby
- 3) **Dochází ke stupňování fyzického/sexuálního násilí nebo výhrůžek a úmyslů ze strany násilné osoby?**
– např. zvyšuje se krutost, četnost nebo různorodost násilných činů, výhrůžek nebo úmyslů
- 4) **Porušuje násilná osoba příkazy soudu a jiná nařízení?**
– např. podmínky kauce, zkušební doby, podmíněčného propuštění, trestu zákazu pobytu, společenské záruky, probace aj.
- 5) **Má násilná osoba názory a postoje, které shtvalují násilí?**
– např. vyznává a omlouvá zneužívání moci a různé formy násilí, trpí chorobnou žárlivostí, má potřebu ovládat blízké osoby, zlehčuje nebo popírá dn

ODDÍL 2 OBECNÉ SKLONY NÁSILNÉ OSOBY K NÁSILÍ

- 1) **Dopouští se obecné kriminality?**
– jedná násilná osoba antisociálně na veřejnosti (tj. mimo domácí násilí), existují informace o takovém chování, je držitelem zbraně
- 2) **Jsou informace o problémech v předchozích vztazích?**
– měla násilná osoba problém vytvořit a udržet dlouhodobý důvěrný vztah (opakované opouštění partnera, násilí ve vztahu)
- 3) **Má násilná osoba pracovní nebo finanční problémy?**
– např. je dlouhodobě bez zaměstnání, často mění zaměstnání, má výrazné finanční obtíže
- 4) **Má násilná osoba problémy s toxikomanií a jinými závislostmi?**
– např. problémy spojené s užíváním nelegálních drog, alkoholu nebo předepsaných léků, s hracskou závislostí např. na automatech
- 5) **Má násilná osoba problémy v oblasti duševního zdraví?**
– např. evidentní známky narušení kontaktu s realitou, extrémní chování vybočující mimo normu

ODDÍL 3 ZRANITELNOST OHROŽENÉ OSOBY

- 1) **Chová se ohrožená osoba rozporuplně ve vztahu k násilné osobě?**
– přestože se chce od násilné osoby odpoutat, udržuje s ní pravidelné nebo nepravidelné kontakty, popírá a omlouvá akce násilníka, svaluje vinu na sebe
- 2) **Má z násilné osoby extrémní strach?**
– tzn. hladina strachu výrazně ovlivňuje její sebeobraně chování, strach ohroženou osobu traumatizuje a ochromuje její jednání
- 3) **Má ohrožená osoba problém se zajištěním svého bezpečí?**
– riziko je velké, pokud ohrožená osoba nemá znalosti o tom, kde a jak hledat pomoc, není schopna zajistit své bezpečí, nezná svá práva, má malé nebo žádné kontakty s přáteli a s původní rodinou
- 4) **Existují objektivní překážky, které brání zajištění bezpečí pro ohroženou osobu (nejenom v místě bydliště, ale i v zaměstnání)?**
– tato místa nezaručují bezpečí, chybí podpora od jiných osob, zdroje pomoci nejsou rychle a lehce dosažitelné, existuje problém s dopravní obslužností
- 5) **Má ohrožená osoba závažné osobní problémy?**
– např. problémy se zaměstnáním, s financemi, problémy právního rázu, mentální problémy, problémy s užíváním návykových látek

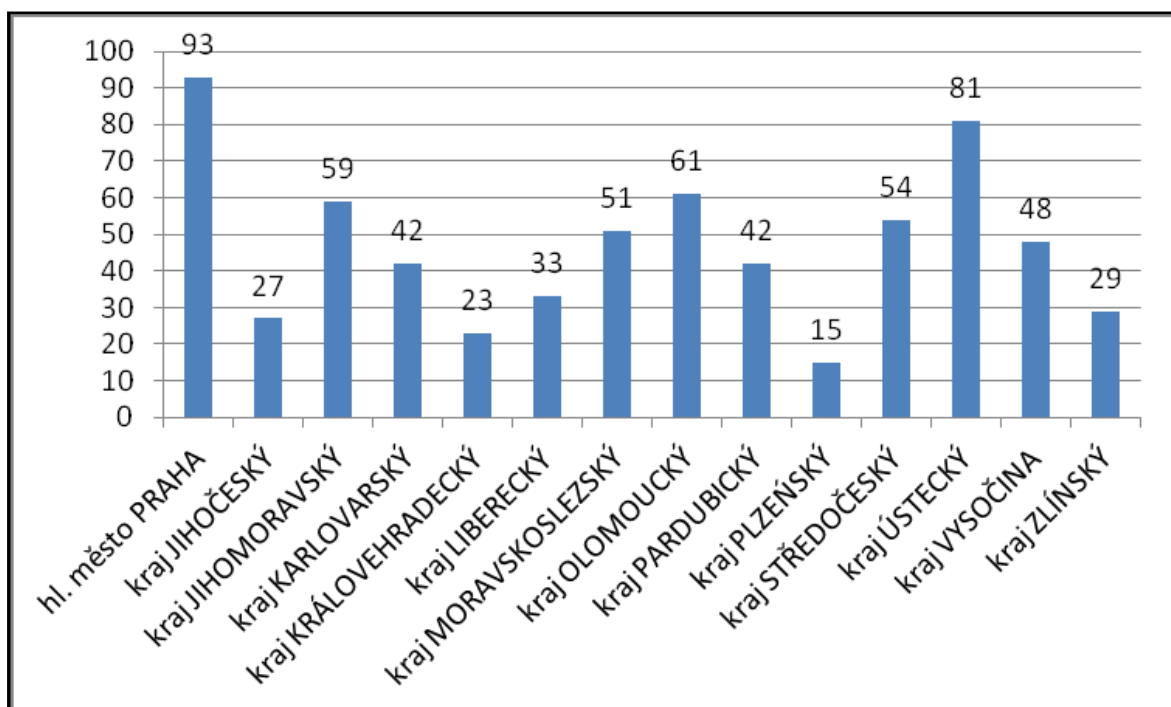
www.donalinka.cz – www.bkb.cz – www.domacinasili.cz
Copyright © 2005 P. R. Kropp, S. D. Hart & H. DeFrage – Copyright © 2006 Bliž krah bezpečí o.s.
Kopírování, reprodukce a opětovný přenos jakýmkoli způsobem jsou zakázány mezinárodními právy.

Převzato z METODICKÁ PŘÍRUČKA č. 1/2010 ředitele ředitelství služby pořádkové policie Policejního prezidia České republiky k realizaci závazného pokynu policejního prezidenta č. 166/2009 o provádění vykázání - příloha č. 2

Příloha č. 2: Statistika

Počet vykázání v ČR (součet kraje) 01.01.-30.06.2015

Celkem bylo v roce 2015 k 30.06.2015 provedeno 658 vykázání. Největší počet vykázání proběhlo na území hlavního města Prahy (93).

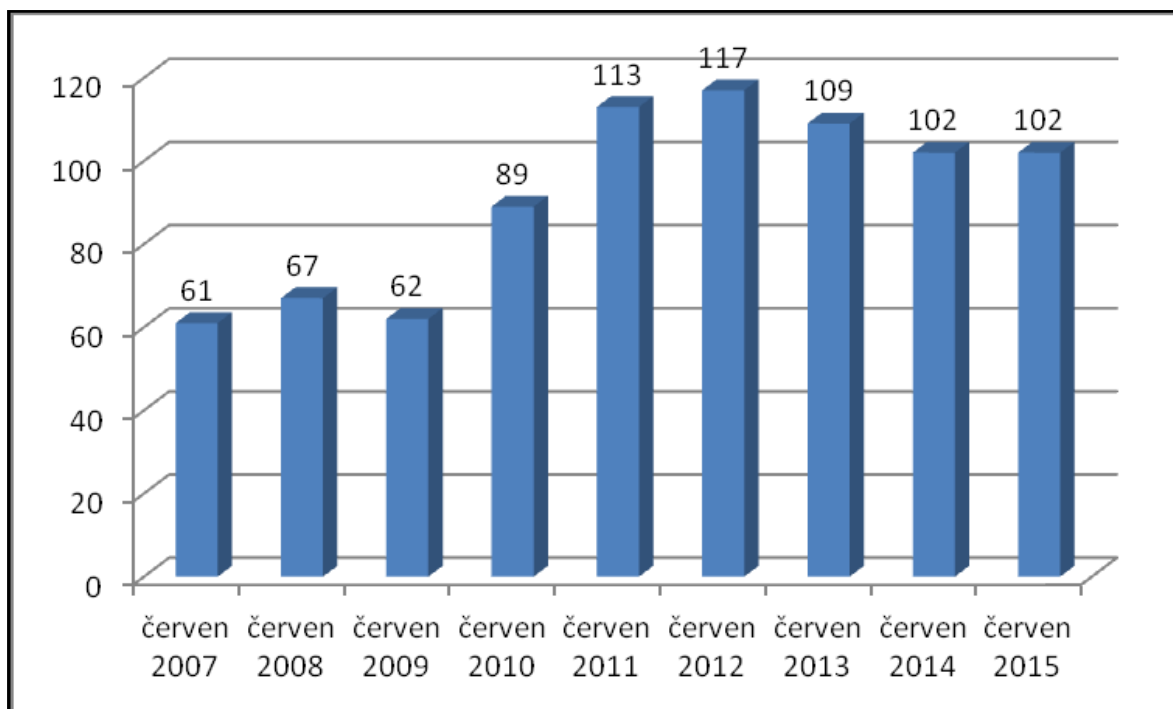


Zdroj: <http://www.domaci-nasili.cz/Download/web-statistiky-cerven-2015.pdf> [cit. 2016 - 03 - 04]

Copyright Bílý kruh bezpečí, o.s.

Počet vykázaní za měsíc červen 2007 – 2015 (srovnání)

Nejvyšší počet vykázaní v měsíci květnu bylo v roce 2012, došlo k 117 případům vykázaní násilné osoby ze společné domácnosti.



Zdroj:<http://www.domaci-nasili.cz/Download/web-statistiky-cerven-2015.pdf> [cit. 2016 - 03 - 04]

Copyright Bílý kruh bezpečí, o.s.

Územní odbor/MŘ	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	<u>CELKEM</u>
Blansko	5	4	11	11	8	6	7	12	64
Brno - město	40	37	24	17	36	49	46	40	289
Brno - venkov	15	9	11	12	10	16	15	17	105
Břeclav	10	8	14	17	32	33	24	13	151
Hodonín	4	8	9	3	14	19	12	15	84
Vyškov	3	2	4	3	9	8	15	9	53
Znojmo	4	4	8	24	9	18	10	10	87
<u>CELKEM</u>	81	72	81	87	118	149	129	116	833

Přehled počtu vykázaní dle ÚO 2007 – 2014

Zdroj: statistika ze stránek intranetu PČR – SKPV DMN

Příloha č. 3: Seznam intervenčních center

NÁZEV IC	ADRESA	PROVOZNÍ DOBA PRO VEŘEJNOST	TELEFON	E-MAIL WWW STRÁNKY
IC BRNO Jihomoravský kraj	Sýpka 25 613 00 Brno - Černá pole	Po-Čt 8 - 20 Pá 8 - 16	739078078 nonstop 541213732	intervencni-centrum@spondea.cz www.ic-brno.cz
IC ČESKÉ BUDĚJOVICE Jihočeský kraj	Kanovnická 11/390 370 01 České Budějovice	Po 13 - 18 Út - Čt 8 - 12 13 - 16 Pá pro objednané	386323016 603281300	intervencnicentrum@charitacb.cz www.charitacb.cz
IC HRADEC KRÁLOVÉ Královéhradecký kraj	Kotěrova 847 500 03 Hradec Králové	Po 13 - 17 St 8 - 12 13 - 18 Čt 8 - 12 13 - 17 Út, Pá pro objednané	495530033 774591383	intervencni.centrum@hk.caritas.cz http://www.domacinasili-ic.cz/
IC JIHLAVA Vysočina	Pod Příkopem 4, 586 01 Jihlava	Po, St 8 - 17 Út, Čt 7:30 - 15:30 Pá 8 - 14:30	567215532 606520546 osobní konzultaci objednejte předem telefonem	ic.vysocina@volny.cz
IC LIBEREC Liberecký kraj	Tanvaldská 269 463 11 Liberec 30	Po 7 - 16 Út 7 - 15 St 7 - 16 Pá 7 - 12	482311632	info.ic@cipslk.cz www.cipslk.cz
IC OSTRAVA Moravskoslezský kraj - býv. okresy: Ostrava, Opava, Nový Jičín	28. října 124 702 00 Ostrava	Po 8 - 16 Út 8 - 16 St pro objednané Čt 8 - 16 Pá 8 - 14	597489207 597489204 (fax)	ic.ostrava@bkb.cz www.domacinasili.cz
IC HAVÍŘOV Moravskoslezský kraj - býv. okresy: Karviná, Bruntál, Frýdek - Místek	Opletalova 4/607 Havířov - Šumbark 736 01	Po-Pá 8 - 16	596611239, 238 (fax) 739500634 - pohotovost ní mobil po- pá 8 - 22 hod, so-ne- svátky 8 - 16 hod	ic.havirov@slezskadiakonie.cz www.slezskadiakonie.cz

IC OLOMOUC Olomoucký kraj	Na Vozovce 26 779 00 Olomouc	Po, St 7:30- 12, 12:30- 17 Út, Čt, Pá 7:30-12, 12:30- 15:30	585754736 774406453	intervencentrum@ssp-ol.cz drahomir.sevcik@ssp-ol.cz www.ssp-ol.cz
IC PARDUBICE Pardubický kraj	Erno Košťála 980 530 12 Pardubice	Po-Pá 8 - 16	466260528 774755744	Ic.pardubice@skp-centrum.cz www.skp-centrum.cz
IC PLZEŇ Plzeňský kraj	Cukrovarsk á 16 326 00 Plzeň	Po-Pá 9- 12, 13-15 službu IC možno sjednat i mimo provozní dobu na nonstop lince Terénní krizové služby a IC	777167004 nonstop	ic@dchp.cz www.kadel.cz/dchp
IC PRAHA Hlavní město Prah	Modřínová 1 Praha 8 - Kobylisy 198 00	Po 8- 17 Út, St, Čt 8- 18 Pá 8- 14 (ne každý)	281911883 281861580 (fax) 604231085 739440771	icpraha@csspraha.cz www.csspraha.cz
IC Kladno Středočeský kraj	Jana Palacha 1643 272 80 Kladno	Po 8 - 15 Út, St, Čt 8 - 17 Pá 8 - 14	312292333- 5 605765883 312292332 (fax)	ic.stredocesky@seznam.cz ic@zsi-kladno.cz www.zsi-kladno.cz
IC SOKOLOV Karlovarský kraj	J.K.Tyla 461 356 01 Sokolov (zelená vila naproti bývalému hotelu Ohře)	Po - Pá 8 - 18	352661418 736514095 352669839 (fax)	intervencni@centrum.cz http://pomocvnouziops.sweb.cz
IC ÚSTÍ NAD LABEM Ústecký kraj	K Chatám 22 403 40 Ústí nad Labem - Skorotice Chomutov - Písečná 5030 Louny -	Po 8 - 18 Út 8 - 12 St 8 - 18 Čt 8- 12 Pá 8 - 16 Chomutov: čt 10-14 Louny: Pá 10-14 Rumburk:	475511811 475201495 fax 475603390 - pro instituce o víkendech a svátcích	intervencentrum.ul@seznam.cz www.volny.cz/spirala.cki

	Pod nemocnicí 2380 Rumburk - Lužické nám. 160	Čt 10-14		
IC ZLÍN Zlínský kraj	U Náhonu 5208 760 01 Zlín	Po, St 7- 15 Út, Čt 7-18 Pá 7 - 13 nebo dle domluvy	577018265 774405682 - pohotovost od Pá 13hod do So 15 hod; Ne+svátky 9-15 hod	ic.zlin@seznam.cz www.poradnazlin.cz

Zdroj:<http://www.domacinasili.cz/intervencni-centra/adresar-intervencnich-center-cr-kontakty-pro-verejnost/>
[cit. 2016-03-04]